

Załącznik do Uchwały Nr136/3108/12
Zarządu Województwa Podkarpackiego
w Rzeszowie
z dnia 9 maja 2012 r.

Wojewódzki
Urząd Pracy
w Rzeszowie

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W RZESZOWIE

***REGIONALNY PLAN DZIAŁAŃ
NA RZECZ ZATRUDNIENIA
NA 2012 ROK***

PROJEKT

Rzeszów – kwiecień 2012 r.

WSTĘP

Opracowanie Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok dla województwa podkarpackiego jest realizacją zapisu art. 3 ust 4. ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. (Dz. U. Nr 69, poz. 415 z 2008 r. z późn. zm.).

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia jest dokumentem informującym o tym, jak polityka zatrudnienia w województwie podkarpackim odpowiada na zadania zawarte w Założeniach programowo-organizacyjnych do przygotowania krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2012 -2014. Dokument ten odnosi się również do priorytetów i kierunków działań państwa określonych w "Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015" oraz Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki 2007-2013".

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia wskazuje grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia na regionalnym rynku pracy w oparciu o określone w nim priorytety wynikające z zapisów Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok składa się z czterech rozdziałów :

- Rozdział 1   Zawiera diagnozę sytuacji na rynku pracy województwa podkarpackiego.
- Rozdział 2   Przedstawia priorytety Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok
- Rozdział 3   Zawiera opis zadań, które będą realizowane w ramach priorytetów określonych w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok.
- Rozdział 4   Przedstawia zagadnienia dotyczące zarządzania i współdziałania partnerów przy realizacji Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok oraz określa sposób monitorowania i sprawozdawczości z realizacji zadań w nim zawartych.

ROZDZIAŁ 1

DIAGNOZA SYTUACJI NA RYNKU PRACY WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

1. Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa podkarpackiego

1.1. Sytuacja demograficzna

Na koniec 2010 roku liczba ludności w województwie podkarpackim wynosiła 2 103 505 (o 1,7 tys. więcej niż przed rokiem) i podobnie jak w latach wcześniejszych, udział procentowy w ogólnej liczbie ludności obejmował 5,5 % populacji całego kraju. W tym zakresie nie zaobserwowano znacznych zmian w porównaniu do 2009 r.

Średnia gęstość zaludnienia, podobnie jak w roku poprzednim, wynosiła 118 osób/km², a w kraju 122 osoby. Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne w poszczególnych powiatach województwa i przyjmował wartości od najwyższego w mieście Rzeszowie (1 532 osób/km²) i Przemyślu (1 434) do najniższego w powiatach: bieszczadzkim (19) i leskim (32) osoby/km².

Pod względem liczby ludności, w porównaniu do innych województw w kraju, Podkarpacie zajęło 8 miejsce (w 2009 roku była to 9 lokata). Najbardziej zaludnionymi powiatami województwa były tarnobrzeski i rzeszowski, które skupiały 29,2% ogółu populacji województwa. W okresie 2010 roku liczba ludności w województwie zwiększyła się o 1 773 osoby (w 2009 r. zwiększyła się o 2 237 osób). W kraju natomiast liczba ludności zwiększyła się o 32,7 tys. (w 2009 r. wzrosła o 31,4 tys.).

Ludność Podkarpacia cechuje nadal dosyć wysoki poziom przyrostu naturalnego. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2010 roku wskaźnik ten wyniósł 1,8 i znacznie odbiegał od krajowego wynoszącego 0,9. W porównaniu do 2009 roku analizowany wskaźnik dla województwa nie uległ zmianie. W miastach zwiększył się tylko nieznacznie i wynosił 2,02 (w porównaniu do 2009 r. wzrósł o 0,01), a na wsi ukształtował się na poziomie 1,57 (w porównaniu do 2009 r. spadek o 0,03).¹

W 2010 roku nadal utrzymywał się najniższy wskaźnik urbanizacji. W 49 miastach Podkarpacia zamieszkiwało 41,4 % ludności (w 2009 r. w 47 miastach zamieszkiwało 41,1 % ludności). Dla Polski wskaźnik ten wynosił 60,9 %, a w 2009 roku 61,0 %.

Również struktura ludności według płci nie różnicuje się od kilku lat. Obserwujemy nieznaczną przewagę kobiet w ogólnej strukturze ludności w województwie, w 2010 r. kobiety stanowiły 51,1 % ogólnej liczby mieszkańców województwa. W 2010 roku współczynnik feminizacji na terenie województwa został określony na poziomie 105 (w kraju 107), co oznacza, że na każde 100 mężczyzn przypadało o pięć kobiet więcej. W roku poprzednim wartość tego wskaźnika znajdowała się na tym samym poziomie.

Podkarpackie jest województwem stosunkowo młodym, o czym świadczy niższa niż w kraju mediana wieku mieszkańców. Należy jednak zauważyć, iż analizowany wskaźnik posiada tendencję wzrostową. W 2002 r. dla ludności ogółem w województwie podkarpackim wynosił on 33,6 lat, w 2008 – 35,8 lat, w 2009 – 36,1 lat. W 2010 roku mediana przyjęła wartość 36,5 lat co oznacza, że wiek ten osiągnęła połowa ludności województwa. Dla kobiet wyniosła 38,2 lat, a dla mężczyzn 34,9. W Polsce w 2010 r. wiek ten był wyższy i wynosił 38

¹ Przyrost naturalny jest to różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w badanym okresie czasu. Źródło: Definicja dostępna na stronie internetowej GUS pod adresem: <http://www.stat.gov.pl/>.

lat (dla mężczyzn 36,2 lat i dla kobiet 40,0 lat). W 2009 roku – 37,7 lat ogółem (35,9 mężczyźni oraz 39,8 lat kobiety) ².

Podobnie jak rok wcześniej, mieszkańcy miast w 2010 r. byli w naszym województwie średnio o 2 lata starsi od mieszkańców wsi ³. W ostatnim czasie obserwuje się w województwie zmiany świadczące o stopniowym starzeniu się społeczeństwa. Pomimo, iż Podkarpacie jest regionem stosunkowo młodym, następują podobne procesy jak w kraju. W ogólnej liczbie ludności widoczne jest zmniejszanie się udziału osób w wieku przedprodukcyjnym, a jednocześnie następuje wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Według danych z badań demograficznych Głównego Urzędu Statystycznego odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym obniżył się z 30,5% w 1995 r. do 19,9% w 2010 r. Jednocześnie wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym z 13,3% do 16% w 2010 r. Zwiększył się także udział ludności w wieku produkcyjnym z 56,2% w roku 1995 do 64,1% dla 2010 r. Zmiany w strukturze ludności według wieku przedstawia poniższa tabela.

Na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2010 r. przypadało w województwie 56 osób w wieku nieprodukcyjnym czyli przed- i poprodukcyjnym (w 2009 r. – 57 osób). Współczynnik obciążenia demograficznego w 2010 r. dla miast wynosił 51, a dla wsi 60 osób (w 2009 r. dla miast wynosił 51, a dla wsi 61 osób) ⁴.

Obok przyrostu naturalnego kolejnym czynnikiem kształtującym liczbę ludności są migracje ludności. Od kilku lat odnotowujemy w naszym województwie ujemne saldo migracji, co prowadzi do zmniejszenia się liczby ludności. W 2009 roku z powodu migracji liczba ludności zmniejszyła się o 1 875, a w 2010 r. zmalała o 1 929 (w tym 1 304 kobiety i 625 mężczyzn). Z miast ubyły 2 812 osób (3,2 na 1000 mieszkańców), natomiast liczba ludności na wsi wzrosła o 883 osoby (0,7 na 1000 ludności). ⁵ W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wartość omawianego wskaźnika wyniosła –0,9 osób (w kraju wskaźnik ten posiadał również wartość ujemną i wynosił –0,1). Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego w ciągu roku przekroczyła liczbę osób zameldowanych na pobyt stały w tym samym okresie.

² Wskazuje przeciętny wiek osób w danej zbiorowości (np. zamieszkującej określone terytorium). Wartość mediany wyznacza granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła. Źródło definicji: <http://www.stat.gov.pl>. GUS w Warszawie, Pojęcia stosowane w badaniach statystycznych statystyki publicznej.

Pozostałe źródła informacji to: 1) Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2010 roku. Rzeszów maj 2011 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2011 r., 2) Halina Dmochowska (red.) Rocznik demograficzny 2011 r. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2011 r., 3) Joanna Stańczak „Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski w latach 2000 – 2010 notatka informacyjna, materiał na konferencję prasową w dniu 28 stycznia 2011 r.”, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2011 r. oraz 4) „Podstawowe informacje o sytuacji demograficznej Polski w 2011 r.”, notatka informacyjna materiał na konferencję prasową w dniu 27.01.2012 r. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2012 r. Dane dot. mediany wielu ludności w Polsce za NSP 2011 r. US w Białymstoku, „Stan i ruch naturalny ludności w województwie podlaskim w 2010 r.”, Białystok, maj 2011 r. s.3. oraz w rozkładzie płci za Rocznikiem demograficznym, s. 61.

³ Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim 2009 r. i 2010 r., Rzeszów maj 2010 r. i maj 2011 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2010 r. oraz 2011 r., opracowania sygnalne.

⁴ Współczynnik obciążenia demograficznego jest to stosunek liczby osób w wieku, gdy są one nieaktywne lub bierne zawodowo, czyli w wieku nieprodukcyjnym (liczba dzieci w wieku 0-14 lat, liczba osób w wieku 60 lub 65 lat i więcej) do liczby osób będących w wieku produkcyjnym (liczba osób w wieku 15 - 59 kobiety lub 15-64 lat mężczyźni). W przypadku krajowych badań demograficznych stosuje się przedziały wieku wariantu B struktury ludności (Tabela 2).

⁵ Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim 2009 r. i 2010 r., Rzeszów maj 2010 r., maj 2011 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2010 r., 2011 r., opracowania sygnalne.

1.2. Wybrane wskaźniki opisujące poziom rozwoju gospodarczego

Poziom rozwoju gospodarczego opisuje się między innymi syntetycznymi wskaźnikami aktywności gospodarczej takimi jak: **wartość produktu krajowego brutto (PKB)**⁶ oraz **wartość dodana brutto (WDB)**.⁷

W województwie podkarpackim w 2010 r. mieszkało ok. 5,5 % ludności Polski (od kilku lat na tym samym poziomie) ⁸. **Produkt krajowy brutto** wytworzony w 2009 roku obejmował jedynie 3,8 % całego produktu wytworzonego w Polsce, co stanowiło 11 miejsce w kraju (taką samą wartość i lokatę odnotowano według danych w 2008 roku) ⁹.

W przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2009 r. produkt krajowy brutto w województwie podkarpackim był znacznie niższy jak w innych regionach (15 miejsce w kraju) i stanowił on 68,5 % produktu przypadającego na jednego mieszkańca Polski.

Tabela 1. Produkt Krajowy Brutto w województwie podkarpackim 2009 r. (w porównaniu do 2000 roku)

Wyszczególnienie	2000	2009
Ogółem (mln zł)	28 514	50 684
Polska = 100	3,8	3,8
Lokata	11	11
na 1 mieszkańca (zł)	13 574	24 131
Polska = 100	69,8	68,5
Lokata	15	15

Źródło: Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2009 roku.
Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2011 r.

W 2009 r. wartość produktu krajowego brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w cenach bieżących) w województwie podkarpackim wyniosła 24 131 zł ¹⁰.

Wartość dodana brutto w przeliczeniu na 1 osobę pracującą wyniosła w 2009 r. dla województwa podkarpackiego 61 324 zł (w kraju 84 895 zł), co stanowiło ok. 72 % średniej krajowej. W porównaniu do innych województw, podobnie jak w roku poprzednim, dawało nam to 15 lokatę w kraju ¹¹.

Strukturę samej wartości dodanej brutto ogółem (wyrażonej w milionach złotych) według głównych działów gospodarki narodowej tj. specyfiki działalności gospodarczej

⁶ Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. PKB jest liczony w cenach rynkowych. Definicja: Halina Dmochowska (red.) „Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2011”, GUS Warszawa 2011 r.

⁷ Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Stanowi różnicę między produkcją globalną, a zużyciem pośrednim i jest wyrażona w cenach bazowych.

⁸ Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2010 roku. Rzeszów maj 2011 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2011 r.

⁹ Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2009 roku. Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2011 r.

¹⁰ Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2009 roku. Główny Urząd Statystyczny w Warszawie oraz Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2011 r., s.58.

¹¹ Produkt krajowy brutto..., s.66 – 67.

prowadzonej przez zakłady zarówno sektora publicznego jak i prywatnego prezentujemy według danych GUS. W 2009 r. w województwie podkarpackim dominowała działalność w zakresie handlu, naprawy pojazdów samochodowych, transportu i gospodarki magazynowej oraz zakwaterowania i usług gastronomicznych ujętych łącznie (30,1% - w kraju na tym samym poziomie). Na nieco wyższym poziomie od średniej krajowej odnotowano udział sektora przemysłu (województwo – 26,7 %, Polska – 24,6%). W przypadku budownictwa zaobserwowano minimalne różnice (województwo 7,7 %, kraj 7,8 %). Na nieco niższym poziomie w województwie jak w kraju odnotowano udział rolnictwa, łowiectwa, leśnictwa i rybactwa (województwo 2,5 %, Polska 3,6 %) ¹².

Oceniając regionalny poziom rozwoju gospodarczego uwzględnia się także wielkość **stopy bezrobocia**. Wartość tego wskaźnika na Podkarpaciu w porównaniu do innych województw jest dość wysoka. Na koniec grudnia 2011 r. stopa bezrobocia wynosiła 15,7% i tylko trzy województwa posiadały wyższą stopę bezrobocia: kujawsko-pomorskie (16,9%), zachodniopomorskie (17,5%) i warmińsko-mazurskie (20,1%).

W województwie podkarpackim występuje także większe niż w innych regionach kraju bezrobocie ukryte, które dotyczy głównie terenów wiejskich oraz obszarów o słabym stopniu urbanizacji. Warto wspomnieć, iż pomimo uwzględnienia wszystkich mocnych i słabych stron tego syntetycznego wskaźnika rynku pracy, za pomocą jednego tylko miernika nie ma możliwości przeprowadzenia kompleksowej charakterystyki sytuacji na rynku pracy.

W celu pełniejszego opisu poziomu rozwoju gospodarczego województwa należy uwzględniać również wskaźniki opisujące materialne oraz cywilizacyjne warunki życia mieszkańców, takie jak poziom życia, czy dane charakteryzujące trudniejszą do zmierzenia metodami ilościowymi jakość życia. Podejście do tych zjawisk w głównej mierze jest zależne od wskaźników zawartych w niniejszej publikacji.

Poniżej opisane zostały głównie wskaźniki publikowane przez GUS (dochody ludności, sytuacja mieszkaniowa, sieć handlowa, edukacja i kształcenie, dostęp do kultury, ochrona zdrowia, transport i komunikacja). Pod względem większości z nich województwo podkarpackie zajmuje niską pozycję w kraju. Dotyczy to w szczególności niskich dochodów mieszkańców, które nie tylko powodują obniżenie poziomu życia, ale przede wszystkim osłabiają popyt na określone towary i usługi w regionie, który stanowi istotny czynnik rozwoju.

Tabela 2. Wybrane wskaźniki materialnych i cywilizacyjnych warunków życia w województwie podkarpackim. Dane za 2010 rok

Grupy Wskaźników	Lp.	Wskaźniki	Polska	Województwo	Lokata
Dochody	1a	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ogółem (zł) w gospodarce narodowej	3 435,00	2 877,43	16
	1b	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	100,0	83,8	15
	1c	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń (zł)	1 642,90	1 351,01	16
Zasoby mieszkaniowe	2a	Mieszkania na 1 000 ludności	3,6	2,4	13
	2b	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	24,9	23,3	14
Wyposażenie	3a	w telefon komórkowy	88,8	85,1	15

¹² Do działalności usługowej zaliczamy: handel i naprawy, hotele i restauracje, transport, gospodarkę magazynową i łączność oraz pośrednictwo finansowe, obsługę nieruchomości i firm a także pozostałą działalność usługową. Jako odrębne sektory rozpatrywano: przemysł, budownictwo oraz rolnictwo. „Produkt krajowy brutto rachunki regionalne w 2009 r.” Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2011 r., s. 60.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok

gospodarstw domowych ¹³	3b	w urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	64,5	61,9	11
	3c	w komputer osobisty	64,9	65,3	8
	3d	w komputer osobisty z dostępem do Internetu	59,6	59,5	6
Sieć handlowa	4a	Liczba mieszkańców na 1 sklep	110	124	15
	4b	Sprzedaż detaliczna towarów (w milionach złotych)	392 122 189,4	10 144 198,6	10
	4c	Sprzedaż detaliczna w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w złotych)	15 528	8 375	14
Edukacja i kształcenie ¹⁴	5a	Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności	476	349	15
	5b	Słuchacze studiów podyplomowych	183 984	5 478	12
	5c	Słuchacze studiów doktoranckich	36 761	370	14
Dostępność kultury	6a	Liczba ludności na 1 miejsce na widowni w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych	525,02	1553,55	16
	6b	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności	301,73	106,50	16
	6c	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	154,01	202,59	11
	6d	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności	170	170	7
Ochrona zdrowia	7a	Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ogólnych	211	220	10
	7b	Ludność przypadająca na aptekę Ogólnodostępną	3 381	3 690	14
Transport i komunikacja	8a	Samochody osobowe zarejestrowane na 1 000 ludności	451,3	398,3	15
	8b	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² w km	87,6	84,1	10
	8c	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe na 100 km ² (w km)	6,4	5,5	11
	8d	Telefoniczne łącza główne na 1000 ludności	215,8	171,4	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS w Warszawie, Bank Danych lokalnych <http://www.stat.gov.pl>, BDL Warszawa 2012 r. oraz druków zawartych tj. „Rocznik Statystyczny Województw”, GUS, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2011 r.

1.3. Stan rozwoju przedsiębiorczości

Rozwój przedsiębiorczości wpływa na wzrost nowych miejsc pracy, a w ich tworzeniu ważną rolę odgrywają małe i średnie firmy. Według stanu na koniec 2010 roku w województwie podkarpackim w rejestrze REGON¹⁵ zarejestrowanych było 152 618 podmiotów gospodarczych (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) tj. o ok. 5,2 % więcej niż rok wcześniej oraz o 12,9 % więcej niż w 2000 roku. Firmy z Podkarpacia stanowiły 3,9% ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju..

Przeważająca ich liczba tj. 96,0 % (146,5 tys.) należała do sektora prywatnego, a 4,0% (6,0 tys.) do publicznego. Wśród firm sektora prywatnego dominowały podmioty z następujących sekcji PKD 2007: handel hurtowy i detaliczny łącznie z naprawą pojazdów

¹³ Oznacza wyposażenie gospodarstw domowych w niektóre przedmioty trwałego użytkowania. Za 100 % przyjęto ogólną liczbę gospodarstw domowych. Źródło: Dane zamieszczone pod adresem internetowym <http://www.stat.gov.pl>, Bank Danych Lokalnych, GUS w Warszawie, BDL Warszawa 2012 r.

¹⁴ Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Bank Danych Lokalnych, Warszawa 2012 r.

¹⁵ REGON – Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej.

samochodowych (31,1 %), budownictwo (13,0 %), przetwórstwo przemysłowe (10,0 %) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (7,8 %).

W podmiotach zaliczanych do sektora publicznego dominowały niżej wymienione sekcje: edukacja (54,8%), działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (13,5 %) oraz administracja publiczna i obrona narodowa łącznie z obowiązkowymi zabezpieczeniami społecznymi (10,8 %) ¹⁶.

Wśród podmiotów zaliczanych do sektora prywatnego większość tj. 81,0% (118,6 tys.) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, głównie: handlową (32,4 %), budowlaną (14,6 %), związaną z przetwórstwem przemysłowym (10,0%), oraz działalność profesjonalną, naukową i techniczną (8,6 %). Podobnie jak w latach ubiegłych, prawie $\frac{3}{4}$ osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stanowiły podmioty jednoosobowe. Ponadto w rejestrze REGON wpisanych było 9 495 spółek cywilnych, 7 452 spółki handlowe, 5 610 stowarzyszeń i organizacji społecznych, 2 238 wspólnot mieszkaniowych, 731 spółdzielni oraz 256 fundacji. W końcu 2010 r. w województwie funkcjonowały 2 przedsiębiorstwa państwowe tj. o 1 mniej niż w roku poprzednim i o 57 mniej niż w 2000 roku, gdzie odnotowano 59 przedsiębiorstw państwowych. ¹⁷

Podmioty według liczby zatrudnionych. W województwie podkarpackim przeważają przedsiębiorstwa małe, które dostarczają produkty na rynek regionalny. Pod koniec 2010 roku według danych REGON 94,6 % zarejestrowanych podmiotów gospodarczych zatrudniało 9 i mniej pracowników, 4,4 % stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób oraz 0,8% zatrudniało od 50 do 249 pracowników. Podmioty duże zatrudniające od 250 do 999 pracowników stanowiły 0,1 %, a zatrudniające 1000 pracowników i więcej już tylko ok. 0,02% firm. ¹⁸

Tabela 3. Struktura podmiotów gospodarczych według liczby zatrudnionych, stan na koniec 2010 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Podmioty o liczbie pracujących				
		9 i mniej	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej
Polska	3 909 802	3 713 677	161 550	29 731	4 033	811
(w %)	100,0	95,0	4,1	0,8	0,1	0,02
Województwo Podkarpackie	152 618	144 429	6 757	1 230	173	29
(w %)	100,0	94,6	4,4	0,8	0,1	0,02

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUS. Bank Danych lokalnych <http://www.stat.gov.pl>, BDL Warszawa 2012 r.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Źródło: „Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w województwie podkarpackim. Stan na koniec 2010 roku, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, opracowania sygnalne, Rzeszów luty 2011 r.

¹⁸ Pomiędzy analizowanymi zmiennymi występuje zależność, podczas gdy jedna wzrasta druga maleje. Największa liczba zatrudnionych kumuluje się w podmiotach mikro. Dane GUS dostępne na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl>, Bank Danych lokalnych, BDL Warszawa 2012 r.

Ponad jedna trzecia ogółu pracujących na Podkarpaciu było zatrudnionych w podmiotach o liczbie pracowników do 9 osób lub mniej. Z kolei blisko 23% pracujących zatrudnionych było w podmiotach o liczbie pracowników 250 i więcej, a ponad 22% w firmach zatrudniających od 10 do 49 pracowników. Blisko jedna czwarta pracujących zatrudniona była w firmach o liczbie pracowników 50-249.

Podmioty według sektorów oraz rodzaju działalności gospodarczej. Na koniec 2010 r. w województwie podkarpackim odnotowano zbliżoną do kraju strukturę podmiotów gospodarki narodowej według kluczowych sektorów gospodarczych. Najwięcej podmiotów zarejestrowanych na Podkarpaciu działało w usługach tj. 75,2% (kraj – 76,0%). W przemyśle łącznie z budownictwem odpowiednio: w województwie 22,5%, w kraju 21,7%. W rolnictwie działało 2,2 % podmiotów (w kraju 2,4 %).

Analizując strukturę podmiotów zarejestrowanych w województwie podkarpackim na koniec 2010 roku według Polskiej Klasyfikacji Działalności można zauważyć, że najwięcej z nich należało do sekcji: „Handel i naprawy” 45 628 podmiotów (29,9%) oraz „Budownictwo” 19 008 podmiotów (12,5 %). Podmioty należących do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” zarejestrowanych było 14 674 (9,6 %), a z sekcji „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” 11 597, co stanowiło 7,6 %.

Tabela 4. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD. Stan na 31. 12. 2010 r.

Lp	Sekcje według Polskiej Klasyfikacji Działalności	Polska		woj. podkarpackie	
		liczba podmiotów	%	liczba podmiotów	%
1	(A) Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	92 537	2,4	3 417	2,2
2	(B) Górnictwo i wydobywanie	3 435	0,1	181	0,1
3	(C) Przetwórstwo przemysłowe	360 090	9,2	14 674	9,6
4	(D) Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	4 477	0,1	126	0,1
5	(E) Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	11 648	0,3	411	0,3
6	(F) Budownictwo	467 145	11,9	19 008	12,5
7	(G) Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1 100 603	28,1	45 628	29,9
8	(H) Transport i gospodarka magazynowa	265 203	6,8	10 623	7,0
9	(i) Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	124 214	3,2	4 297	2,8
10	(J) Informacja i komunikacja	95 163	2,4	2 949	1,9
11	(K) Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	131 213	3,4	4 507	3,0
12	(L) Działalność związana z obsługą rynku Nieruchomości	195 384	5,0	3 748	2,5
13	(M) Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	332 231	8,5	11 597	7,6
14	(N) Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	94 152	2,4	2 448	1,6
15	(O) Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	26 997	0,7	1 919	1,3
16	(P) Edukacja	116 132	3,0	5 716	3,7
17	(Q) Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	186 008	4,8	7 616	5,0
18	(R) Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	67 085	1,7	3 305	2,2
19	(S) Pozostała działalność usługowa	235 919	6,0	10 446	6,8
20	(T) Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	29	0,0	0	0,0

21	(U) Organizacje i zespoły eksterytorialne	137	0,0	2	0,0
22	Ogółem	3 909 802	100,0	152 618	100,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Bank Danych Lokalnych <http://www.stat.gov.pl> BDL, Warszawa 2012 r.

Przestrzenne zróżnicowanie podmiotów gospodarczych. Najwięcej firm działa na obszarach o dobrze rozwiniętej infrastrukturze, z odpowiednimi rynkami zbytu dla oferowanych towarów i usług, dostępności wykwalifikowanej kadry, a także tam gdzie jest niski koszt i brak barier w korzystaniu z wyspecjalizowanych usług oraz dostęp do środków finansowych. Takie korzystne warunki dla rozwoju działalności gospodarczej można odnotować najczęściej na obszarach o wysokim stopniu urbanizacji.

Na koniec 2010 r. najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON odnotowano w Rzeszowie (21 308) oraz powiatach: rzeszowskim (10 125), mieleckim (9 594) i stalowowolskim (8 734). Najmniej natomiast na terenie powiatów: bieszczadzkiego (2 159), leskiego (2 630) i lubaczowskiego (3 069). W stosunku do stanu z końca 2009 r. odnotowano wzrost ogółem o 7 619 podmiotów gospodarczych, przy czym największy odnotowano w : Rzeszowie (wzrost o 1 383 jednostek), powiecie dębickim (506), mieleckim (465), sanockim (384), krośnieńskim (376) oraz jasielskim (347).

Spadku liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na koniec omawianego okresu w powiatach województwa podkarpackiego nie odnotowano. Najmniejszym wzrostem liczby podmiotów gospodarczych charakteryzowały się następujące powiaty: Przemyśl (wzrost o 89 podmiotów), bieszczadzki (112), leski (121), Krosno (157) i przemyski (169).¹⁹

Za wskaźnik przedsiębiorczości dla celów porównawczych przyjmuje się często liczbę przedsiębiorstw odniesioną w stosunku do liczby ludności zamieszkującej na analizowanym terenie. W poniższej tabeli zawarte zostały dane dotyczące ogólnej liczby zarejestrowanych na koniec 2010 roku podmiotów gospodarczych według poszczególnych powiatów oraz odpowiadającej im liczby jednostek przypadających na 10 tys. mieszkańców.

Tabela 5. Podmioty gospodarcze w powiatach województwa podkarpackiego według stanu na koniec 2010 r.

Powiaty	Liczba podmiotów gospodarczych wg REGON (ogółem)	z ogółem			Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności
		Rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
Polska **	3 909 802	92 537	846 795	2 970 304	1 024
Województwo Podkarpackie *	152 618	3 417	34 400	114 799	726
bieszczadzki	2 159	397	402	1 360	982
brzozowski	3 687	104	1 243	2 340	565
dębicki	8 546	120	2 014	6 412	640
jarosławski	8 396	132	1 737	6 527	691
jasielski	7 617	148	1 697	5 772	664
kolbuszowski	3 307	86	1 082	2 139	537
krośnieński	7 171	246	1 967	4 958	645
Leski	2 630	312	464	1 854	987

¹⁹ Wartości liczbowe zawarte na stronie internetowej GUS <http://www.stat.gov.pl>, zakładka Bank Danych Regionalnych, BDL Warszawa 2012 r. – dane według stanu na 31. 12. 2009 r.(porównawcze) i 31. 12. 2010 r.

leżajski	3 983	59	1 151	2 773	577
lubaczowski	3 069	137	722	2 210	541
łańcucki	5 315	100	1 310	3 905	676
mielecki	9 594	128	2 605	6 861	716
niżański	3 880	132	1 176	2 572	580
przemyski	3 686	199	773	2 714	517
przeworski	4 232	56	992	3 184	538
ropczycko-sędziszowski	4 465	83	1 192	3 190	620
rzeszowski	10 125	198	3 008	6 919	628
sanocki	6 955	356	1 375	5 224	733
stalowowolski	8 734	122	1 687	6 925	813
strzyżowski	3 358	99	937	2 322	543
tarnobrzegi	3 360	83	859	2 418	628
Krosno	5 435	23	915	4 497	1 145
Przemyśl	6 388	22	722	5 644	965
Rzeszów	21 308	59	3 388	17 859	1 196
Tarnobrzeg	5 218	16	982	4 220	1 060

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Regionalnych <http://www.stat.gov.pl>

*-Bez sekcji „U” organizacje i zespoły eksterytorialne.

**-Dane dla Polski bez sekcji „T” i „U”.

Analizując wskaźnik, jakim jest liczba podmiotów przypadających na 10 tys. ludności, należy stwierdzić, iż najkorzystniejszą sytuację w tym zakresie (wartość wyższą od średniej liczby dla kraju – 1 024) odnotowano w trzech obszarach o znacznym stopniu urbanizacji, mieszczących się w granicach dużych miast na prawach powiatu: Rzeszowie (1 196), Krośnie (1 145) i Tarnobrzegu (1 060). Wartości te były jednocześnie wyższe od średniej wojewódzkiej.

Pozostałymi powiatami lub miastami na prawach powiatów, gdzie odnotowano wskaźnik na poziomie wyższym od średniej wojewódzkiej były: leski (987), bieszczadzki (982), Przemyśl (965), stalowowolski (813) i sanocki (733). Najmniej korzystną wartość (znacznie niższą od średniej na Podkarpaciu) odnotowano w przypadku powiatów: przemyskiego (517), kolbuszowskiego (537), przeworskiego (538), lubaczowskiego (541), strzyżowskiego (543) i brzozowskiego (565).

Porównując liczbę podmiotów gospodarki narodowej przypadających na 10 tys. ludności z wielkością tego wskaźnika w przekroju województw należy podkreślić, iż pomimo corocznego wzrostu liczby podmiotów, województwo podkarpackie nadal zajmuje 16 miejsce w kraju (w Polsce przypada średnio 1 024 podmiotów na 10 tys. ludności, a na Podkarpaciu 726).²⁰

1.4. Aktywność zawodowa i struktura zatrudnienia

Aktywność zawodowa. Liczba ludności aktywnej zawodowo w województwie podkarpackim w IV kwartale 2010 roku wynosiła 965 tys. Aktywność zawodowa ludności zróżnicowana była głównie względem: płci, wieku i wykształcenia, jak też i w przekroju terytorialnym (miasto– wieś). W okresie IV kwartału 2010 r. współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 56,1%.

Współczynnik aktywności zawodowej był wyższy w populacji mężczyzn (62,1 %) niż kobiet (50,4%), mieszkańców wsi (56,9%) niż miast (54,8%), osób w wieku 35 – 44 lat

²⁰ Źródło: Główny Urząd Statystyczny <http://www.stat.gov.pl>, zakładka Bank Danych Lokalnych, BDL Warszawa 2012 r.

(87,9%) i 25 – 34 lat (84,5%), aniżeli w pozostałych kategoriach wiekowych. W grupie 45 – 54 lat współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 78,6 %, 15 - 24 lat 28,3 %, a w grupie 55 lat i więcej – 26,9%.

Najwyższą wartość omawianego współczynnika odnotowano wśród osób posiadających wykształcenie wyższe (82,4 %). Wysokiemu współczynnikowi aktywności zawodowej w tej grupie towarzyszył również wysoki wskaźnik zatrudnienia, który wynosił 77,3%. Najniższy współczynnik aktywności zawodowej (19,6 %), a także wskaźnik zatrudnienia (17,1%) dotyczył osób posiadających najniższe wykształcenie tj. wykształcenie gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe oraz bez wykształcenia szkolnego (szczegółowe dane na ten temat zawarte zostały również w aneksie statystycznym, tablica nr 21).²¹

Tabela 6. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie podkarpackim według płci i miejsca zamieszkania. Dane na koniec IV kwartału każdego roku

Wyszczególnienie	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
woj. podkarpackie	55,9	54,9	54,1	53,8	55,5	55,8	55,9	56,1
Miasta	54,3	52,0	52,5	52,4	51,8	52,0	53,1	54,8
Wieś	57,0	56,8	55,2	54,8	58,0	58,6	57,8	56,9
Mężczyźni	61,7	62,1	59,4	61,3	62,4	62,7	63,6	62,1
Kobiety	50,8	48,3	49,3	46,9	48,7	49,4	48,6	50,4

Źródło: Roczniki statystyczne województwa podkarpackiego z lat 2002-2008 oraz Aktywność ekonomiczna ludności w województwie podkarpackim IV kwartał 2009 roku, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów marzec 2010 r. Aktywność ekonomiczna ludności w województwie podkarpackim IV kwartał 2010 roku, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów marzec 2011 r.

Pracujący. W 2010 roku na terenie województwa podkarpackiego pracowało ogółem 781 765 osób, co stanowiło 5,7 % pracujących w Polsce. Z ogólnej liczby pracujących w sektorze prywatnym zatrudnionych było 616 131, a w sektorze publicznym 165 634 osoby. W ogólnej grupie pracujących kobiety (370 960) stanowiły ok. 47,5 %.²²

W **rolnictwie** pracowały ogółem 259 524 osoby (33,2%), w **przemśle i budownictwie** 191 735 osób (24,5%). W **usługach** natomiast pracowało łącznie 330 506 osób tj. 42,3%, w tym w handlu i naprawach, transporcie, gastronomii oraz informacji 140 683 (18,0 %), w działalności finansowej i ubezpieczeniach oraz w obsłudze rynku nieruchomości 15 549 osób tj. 2 %. Kategoria „pozostałe usługi” zawierała 174 274 tj. 22,3% ogółu pracujących. W porównaniu do innych województw w kraju poziom zatrudnienia w usługach jest w dalszym ciągu relatywnie na niskim poziomie tj. 10 miejsce odnosząc tą wielkość do średniej w kraju.²³

Jak wynika z danych rzeszowskiego oddziału Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa sytuacja w zakresie efektywności produkcji rolnej ulega poprawie. Następuje modernizacja gospodarowania na wsi, co jest związane między innymi z zakupem nowych maszyn i urządzeń służących do nowoczesnej produkcji rolnej. w 2010 r. W ramach planu

²¹ Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących w liczbie ludności (w wieku 15 lat i więcej) ogółem dla danej grupy. Aktywność ekonomiczna ludności w województwie podkarpackim IV kwartał 2010 roku, opracowanie sygnałne, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów marzec 2011 r. oraz Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych <http://www.stat.gov.pl> zakładka Bank Danych Lokalnych.

²² Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych <http://www.stat.gov.pl> zakładka Bank Danych Lokalnych oraz Halina Dmochowska (red.) „Rocznik Statystyczny województwa podkarpackiego 2011”. Publikacja GUS „Pracujący w gospodarce narodowej w 2010 r.”, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2011 r. Dane nie uwzględniają pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, z czego wynika różnica między danymi ogółem dla Polski i danymi dla Polski według podziału terytorialnego; Pracujący w głównym miejscu pracy.

²³ Do sektora rolniczego zaliczono również: leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

badan statystyki publicznej Urząd Statystyczny w Rzeszowie zrealizował spis powszechny w rolnictwie. Wyniki tego spisu świadczą o wzroście na Podkarpaciu o ok. 20 % ilości gospodarstw o zwiększonej powierzchni użytków rolnych.

Proces ten jednakże dopiero się rozpoczyna. W wielu rejonach utrzymuje się nadal rozdrobnienie produkcji rolnej, co jest związane z występowaniem bezrobocia ukrytego na wsi ²⁴.

Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego o powierzchni powyżej 1 hektara użytków rolnych w województwie podkarpackim w 2010 r. wynosiła 4,8 hektara, przy czym dla kraju 9,8 hektarów. W dalszym ciągu daje to przedostatnie tj. 15 miejsce w przekroju województw ²⁵.

Pomimo funkcjonowania kilku klastrów technologicznych w województwie, do niekorzystnych zjawisk należy zaliczyć również zbyt małą liczbę podmiotów gospodarczych w tych dziedzinach gospodarki regionalnej, które charakteryzują się wysokim stopniem nasycenia nowoczesną techniką. Proces ten ma także wpływ na poziom emigracji z naszego regionu wysokokwalifikowanych kadr. Chodzi tutaj głównie o osoby młode, często z wyższym wykształceniem, o wysokim stopniu mobilności zawodowej i przestrzennej, posiadające ponadto znaczne zdolności przystosowania się do nowych, trudnych warunków bytowania za granicą kraju.

Podjęmą oni niejednokrotnie zatrudnienie poza granicami Polski w zawodach, przy wykonywaniu których nie jest potrzebny wysoki poziom wykształcenia i umiejętności tj. przy tzw. pracach prostych w przemyśle lub usługach, a także w sezonowym zatrudnieniu w rolnictwie.

W 2010 roku nakłady na działalność badawczo – rozwojową w cenach bieżących wyniosły na Podkarpaciu ogółem 508,3 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca regionu daje wartość 242 zł i 3 lokatę w przekroju województw. Jednakże należy zaznaczyć, iż wskaźnik ten jest silnie uzależniony od liczby mieszkańców. W kraju wydatkowano na ten cel ogółem 10 416,2 mln zł, per capita 273 zł. Analizując nakłady (w zł) na działalność B+R ogółem w województwie były to lokaty: 2000 r. – 10, 2005 r. – również 10 lokata i 2010 r. – 7 lokata. ²⁶

2. Ogólna charakterystyka bezrobocia

Na koniec 2011 roku w województwie podkarpackim zarejestrowanych było 146 208 bezrobotnych. W porównaniu do stanu z końca grudnia 2010 r. (142 263) liczba bezrobotnych wzrosła o 3 945 osób. Podkreślić należy, że w związku z obserwowaną corocznie sezonowością tego zjawiska, w poszczególnych miesiącach 2011 r. występowały zmiany w liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiatowych urzędach pracy. W styczniu i lutym wzrosła liczba bezrobotnych, a od marca do czerwca systematycznie zmniejszała się, aby ponownie od końca lipca do końca grudnia systematycznie wzrastać na poziomie wyższym niż w roku poprzednim.

Porównując dane z końca 2011 roku z danymi z końca roku poprzedniego zauważymy, iż w przypadku 16 powiatów i 2 miast na prawach powiatu nastąpił wzrost, a

²⁴ TVP Rzeszów Aktualności 5. 02. 2012 r.

²⁵ Rocznik Statystyczny Województw 2011 s. 62 – 63, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2011 r. Publikacja elektroniczna zamieszczona na stronie GUS <http://www.stat.gov.pl>. Na podstawie danych pochodzących z powszechnych spisów rolnych 30 VI 2010 r. według siedziby użytkownika gospodarstwa.

²⁶ Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2011 s. 56. Publikacja w postaci elektronicznej, zamieszczona na stronie GUS <http://www.stat.gov.pl>. Nakłady ujęte zostały bez amortyzacji środków trwałych.

w 5 powiatach oraz 2 miastach na prawach powiatów odnotowano spadek liczby bezrobotnych.

Największy wzrost odnotowano w powiatach: mieleckim (o 927 osób), dębickim (645), ropczycko-sędziszowskim (448), rzeszowskim (438), brzozowskim (278), niżańskim (270) i jasielskim (240). Znaczne spadki wystąpiły natomiast w powiatach: sanockim (o 301 bezrobotnych), przemyskim (151) i stalowowolskim (105).

Charakterystyczne cechy bezrobocia w 2011 roku:

- Wyższy udział kobiet niż mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych (**52,9%**). Bezrobotne kobiety to najczęściej młode osoby w wieku od 18 do 34 lat, częściej niż mężczyźni posiadają wyższy poziom wykształcenia, a pomimo to przeważają wśród ogółu osób długotrwale bezrobotnych.
- Utrzymujący się od dłuższego czasu wysoki poziom bezrobotnych zamieszkałych na terenach wiejskich (**62,4%**). Bezrobotni zamieszkali na wsi to głównie osoby młode do 34 lat, posiadające niskie kwalifikacje zawodowe oraz krótki staż zawodowy.
- Utrzymujący się wysoki poziom długotrwale bezrobotnych (**56,9 %** ogółu zarejestrowanych bezrobotnych).
- Ponad połowa tj. **52,7%** bezrobotnych posiada niski poziom wykształcenia: zasadnicze zawodowe – 30,2% a gimnazjalne i poniżej – 20,9% ogółu bezrobotnych.
- Wśród bezrobotnych przeważają osoby młode, w wieku od 18 do 34 lat (**55%** ogółu bezrobotnych, z tego 23,8% w wieku od 18 do 24 lat).
- Ponad 1/3 bezrobotnych posiada krótki staż pracy (do 5 lat), a ponad ¼ bezrobotnych przed zarejestrowaniem jeszcze nie pracowało.

Stopa bezrobocia w końcu grudnia 2011 r. wynosiła w województwie podkarpackim 15,7 % (w kraju 12,5%). Na koniec 2010 r. 15,4 %, a w kraju 12,4 % (dane po korekcie GUS). Rozpiętość między najwyższą, a najniższą stopą bezrobocia w grudniu 2011 roku wyniosła 17,2 %, natomiast w grudniu 2010 roku 18,3 pkt. proc. Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: niżańskim (24,3 %), brzozowskim (23,1 %), bieszczadzkim i strzyżowskim (po 22,6 %) oraz leskim (21,9%). Najniższą natomiast w: Krośnie (7,1 %), Rzeszowie (7,7 %) oraz w powiatach: sanockim (12,5 %) oraz dębickim (12,6%). Stopę bezrobocia wyższą od średniej w województwie odnotowano w 16 powiatach (szczegółowe dane dla poszczególnych powiatów zawiera tablica nr 2 w aneksie statystycznym)²⁷.

Analizując „napływ” i „odpływ”²⁸ osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy należy stwierdzić, iż w okresie 12 miesięcy 2011 r. zarejestrowało się ogółem 155 543 bezrobotnych (w 2010 r. 174 505 osób). Tradycyjnie były to głównie osoby powracające do ewidencji po raz kolejny, czyli już wcześniej rejestrowane jako bezrobotne. Po raz kolejny zarejestrowało się 123 784 osoby (79,6 %), a po raz pierwszy 31 759 (20,4 %). Powtórne rejestracje dotyczyły głównie tych osób, które po okresie krótkotrwałego zatrudnienia (w tym także subsydiowanego ze środków Funduszu Pracy) powracały do ewidencji urzędów pracy, gdyż pracodawcy nie dysponowali dla nich stałymi miejscami zatrudnienia.

Wśród ogólnej liczby nowo zarejestrowanych (tzw. „napływu” – 155 543):

²⁷ Dane dla Polski zawarte na stronie GUS pod adresem : http://www.stat.gov.pl/gus/5840_677_PLK_HTML.htm.

²⁸ „Napływ” obejmuje liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w analizowanym okresie w urzędach pracy, a „odpływ” stanowi liczba osób wyłączonych z ewidencji powiatowych urzędów pracy, w tym samym okresie, co analizowany napływ.

- kobiety stanowiły 46,5% (72 417 kobiet),
- zamieszkali na wsi 60,4% (93 901 osób),
- poprzednio pracujący 71,2 % (110 745 osób),
- bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki 16,2 % (25 249 osób),
- zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy 1,7 % (2 727 osób),
- cudzoziemcy 0,1% tj. 177 bezrobotnych.

Najwięcej bezrobotnych zarejestrowało się w następujących powiatach:

- m. Rzeszowie (10 181 osób),
- mieleckim (10 131),
- rzeszowskim (9 813),
- dębickim (9 484),
- jasielskim (9 213),
- krośnieńskim (8 311).

Najmniej bezrobotnych zarejestrowało się w powiatach:

- bieszczadzkim (2 293 osoby),
- leskim (2 818),
- m. Krośnie (3 049),
- m. Tarnobrzegu (3 445),
- tarnobrzeskim (3 855).

Drugim elementem obrazującym dynamikę bezrobotnych jest liczba osób, które tracą status bezrobotnego. W 2011 r. z ewidencji urzędów pracy wyrejestrowano ogółem 151 598 bezrobotnych (w 2010 roku 174 186), z tego 46,9 % (71 161 osób) z tytułu podjęcia pracy (w 2010 r. 41,2 % tj. 71 738 osób). Z ogólnej liczby wyłączeń z tytułu podjęcia pracy 9 027 osób tj. 12,7 % wyrejestrowanych bezrobotnych uzyskało zatrudnienie w ramach miejsc pracy subsydiowanej, głównie z Funduszu Pracy (w 2010 r. 18 508 osób tj. 25,8 %).

Największą liczbę wyrejestrowanych z ewidencji bezrobotnych odnotowano w następujących powiatach:

- m. Rzeszowie (9 952),
- rzeszowskim (9 375),
- mieleckim (9 204 osób),
- jasielskim (8 973),
- dębickim (8 839).

Najmniejszą zaś w powiatach:

- bieszczadzkim (2 234 osoby),
- leskim (2 789),
- m. Krośnie (3 146),
- m. Tarnobrzegu (3 361),
- tarnobrzeskim (3 749).

Częstym powodem wyrejestrowania z ewidencji było niepotwierdzenie przez bezrobotnych ustawowego obowiązku gotowości do podjęcia pracy. Z tego powodu wyłączono 48 110 osób tj. 31,7 % ogólnej liczby wyrejestrowanych (w 2010 r. 28 %). W okresie 2011 roku „napływ” bezrobotnych był wyższy od „odpływu” ogółem o 3 945 osób.

Występujące na rynku pracy procesy dostosowania do standardów UE i uzyskania odpowiedniego poziomu kompetencji kapitału społecznego podczas realizacji unijnych polityk zasobów ludzkich oraz związane z tym zjawiskiem okresowe trudności, łagodzone były w pewnym zakresie przez działania powiatowych urzędów pracy, które miały na celu aktywizację osób bezrobotnych w ramach różnorodnych form promocji zatrudnienia. Z powodu ograniczonych środków pochodzących z Funduszu Pracy aktywnymi formami objęto znacznie mniej osób niż w roku poprzednim. Do prac interwencyjnych skierowano 2 843 bezrobotnych (w 2010 r. 4 064), przy robotach publicznych zatrudniono 1 339 osób (w 2010 r. 4 745), na szkolenia (lub przekwalifikowania) zostało skierowanych 3 087 bezrobotnych (w 2010 r. 10 177), a na staż 7 763 (w 2010 r. 19 769). Ponadto na przygotowanie zawodowe dorosłych skierowano 18 osób (w 2010 r. 85), a do prac społecznie użytecznych 1 551 bezrobotnych (w 2010 r. 2 255). Refundacje kosztów zatrudnienia osoby bezrobotnej otrzymało 2 709 pracodawców (w 2010 r. 5 102), a dotacje na uruchomienie własnej działalności gospodarczej 1 957 bezrobotnych (w 2010 r. 4 377)²⁹.

Bezrobotni z prawem do zasiłku

Z ogólnej liczby zarejestrowanych na koniec grudnia 2011 roku bezrobotnych 20 578 osób posiadało prawo do pobierania zasiłku. Uprawnieni do zasiłku dla bezrobotnych stanowili 14,1% ogółu zarejestrowanych. W porównaniu do stanu z końca grudnia 2010 (20 569) liczba zasiłkobiorców zwiększyła się nieznacznie tj. o 9 osób.

Najwyższy udział zasiłkobiorców w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano w następujących powiatach:

- krośnieńskim (24,1%),
- brzozowskim (18,7%),
- leskim (17,7%),
- leżajskim (17,5%),
- strzyżowskim i niżańskim (po 17,0%),
- bieszczadzkim (15,7%),
- przemyskim (15,2%),

Najniższy natomiast w powiatach:

- przeworskim (7,0%),
- ropczycko – sędziszowskim (10,4%),
- kolbuszowskim (10,5 %),
- stalowowolskim (11,0 %),
- łańcucki (11,6%),
- jasielski (11,7%).

---

²⁹ Na podstawie art. 46 ustawy O promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 r. z późniejszymi zmianami, ust. 1 pkt. 1 i 1a oraz ust. 1a ogólnie określające zasady refundacji pracodawcom kosztów utworzenia nowego miejsca pracy dla osoby bezrobotnej w zakresie posiadanych przez PUP środków finansowych. Natomiast ust. 1 pkt. 2 ww. ustawy określa zasady rozpoczęcia działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy.

Bezrobotni zamieszkali na wsi

Na koniec grudnia 2011 roku spośród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych 91 186 osób mieszkało na terenach wiejskich, co stanowiło 62,4 %. W porównaniu ze stanem z końca 2010 roku liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi wzrosła o 2 535 osób. Kobiety zamieszkałe na wsi (48 107 osób) stanowiły 52,7 % ogółu bezrobotnych z terenów wiejskich.

Najwyższy udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi odnotowano w następujących powiatach:

- przemyskim (100,0%),
- brzozowskim (90,7%),
- krośnieńskim (89,9%),
- strzyżowskim (88,2%),
- kolbuszowskim (87,6%).

Najniższy zaś w powiatach:

- stalowowolskim (42,9%),
- mieleckim (53,0%),
- sanockim (53,7%),
- dębickim (58,8%),
- bieszczadzkim (60,2 %).

Wśród bezrobotnych zamieszkałych na wsi 14,2 % (na koniec 2010 roku – 14,7%) posiadało prawo do zasiłku dla bezrobotnych, a ok. 12 % (na koniec 2010 roku – 11,8 %) gospodarstwo rolne, którego powierzchnia nie przekraczała 2 ha przeliczeniowych.

Bezrobotni zamieszkali na wsi to przede wszystkim osoby młode, w wieku do 34 lat (57,1% ogółu bezrobotnych z terenów wiejskich), posiadające głównie wykształcenie zasadnicze zawodowe (33,4%) oraz policealne i średnie zawodowe (25,3%).

Bezrobotni zamieszkali na terenach wiejskich posiadają również niewielkie doświadczenie zawodowe: 37,2 % spośród nich posiadało staż pracy maksymalnie do 5 lat, a 28,2 % dotychczas w ogóle jeszcze nie pracowało.

Osoby zamieszkałe na wsi stosunkowo długo pozostawały w ewidencji urzędów pracy tj. 41,7 % bezrobotnych zamieszkałych na wsi pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy z tego ok. 22,0% powyżej 24 miesięcy.

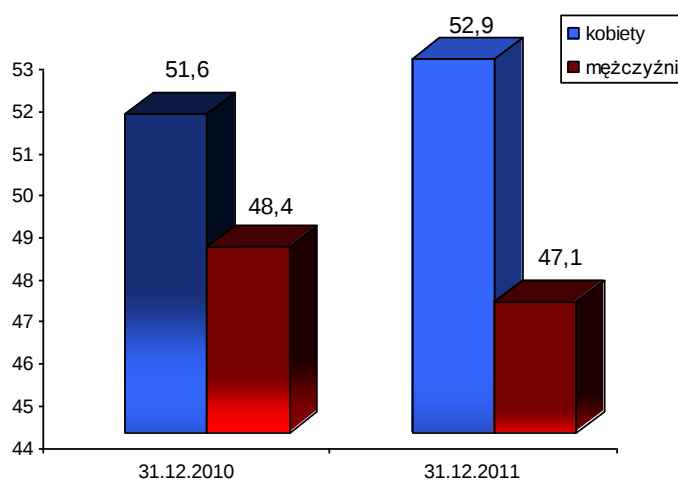
Jeśli przyjrzymy się strukturze bezrobotnych kobiet zamieszkałych na terenach wiejskich to zauważymy, iż dominują wśród nich osoby młode do 34 roku życia (ponad 60%), przy czym ponad jedna trzecia jest w przedziale wiekowym 25-34 lata, a ponad jedna czwarta to osoby w przedziale wiekowym 18-24 lata. Jeśli chodzi o wykształcenie to największy odsetek stanowią bezrobotne kobiety z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (29,3%), sporą grupę stanowią też osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (28%). Bezrobotne kobiety z wykształceniem wyższym na koniec 2011 r. stanowiły blisko 14%. Patrząc z kolei na staż bezrobotnych kobiet z terenów wiejskich zauważymy, że dominują wśród nich osoby, które w ogóle do tej pory nie pracowały (32%), bądź posiadają krótki staż pracy (najczęściej do 5 lat). Wg danych na koniec 2011 roku staż do 1 roku posiadało 16,6% kobiet, a staż do 5 lat 21,6% bezrobotnych kobiet. Bezrobotne kobiety częściej niż bezrobotni ogółem zamieszkali na wsi pozostają bez pracy powyżej roku. Ponad 12 miesięcy pozostawało bez pracy 47,1% kobiet, z tego 26,1% ponad 24 miesiące.

Bezrobotni wg płci

Na koniec 2011 r. bezrobotne kobiety stanowiły 52,9% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (w 2010 r. 51,6%). W porównaniu do stanu z końca grudnia 2010 ich liczba uległa zwiększeniu o 4 044 kobiety. Mężczyźni stanowili na koniec 2011 roku 47,1 % ogółu zarejestrowanych tj. 68 805 osób (w 2010 roku 48,4%).

Tradycyjnie już sytuacja kobiet na rynku pracy jest gorsza aniżeli mężczyzn. Bezrobotne kobiety stanowią z reguły ponad połowę ogólnej liczby bezrobotnych. Najczęściej są to osoby młode, w wieku od 18 do 34 lat (57,9 % ogółu bezrobotnych kobiet), stosunkowo długo pozostające bez pracy (46,6 % ogółu zarejestrowanych kobiet pozostaje w ewidencji urzędów pracy powyżej 12 miesięcy z tego 25,7% dłużej niż 2 lata). Trudności tych nie eliminuje wyższy poziom wykształcenia bezrobotnych kobiet. Wykształcenie wyższe posiadało 17,0% bezrobotnych kobiet i 8,2% bezrobotnych mężczyzn. Policealne i średnie zawodowe 28,7 % kobiet i 22% mężczyzn, a średnie ogólnokształcące 13,5% kobiet i 7,2% mężczyzn. Bezrobotni mężczyźni przeważali natomiast wśród osób posiadających niższy poziom wykształcenia. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymowało się 36,2% bezrobotnych mężczyzn i 24,9% kobiet, a gimnazjalnym i poniżej 26,4% zarejestrowanych mężczyzn i 15,9% kobiet.

Wykres 1. Bezrobotni według płci (dane w %)

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01

W statystyce rynku pracy w następujących powiatach województwa podkarpackiego kumulował się wysoki udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych:

- dębicki (58,8%),
- tarnobrzeski (57,6%),
- brzozowski (55,1%),
- ropczycko – sędziszowski (54,4%),
- krośnieński i mielecki (po 54,3%),

- jasielskim (54,2%),
- Krośnie (54,0%).

W pozostałych był niższy niż 54% i jednocześnie wyższy lub równy 50,0%. W przypadku jednego powiatu (lubaczowskiego) odnotowano udział kobiet mniejszy niż ½.

Bezrobotni według wieku

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat (31,2%). Natomiast drugą co do liczebności osoby w wieku od 18 do 24 lat (23,8%). Łącznie grupy stanowiły 55,0 % ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

Niepokojącym zjawiskiem obserwowanym w ostatnich latach jest też wzrost udziału bezrobotnych powyżej 55 roku życia. Na koniec 2009 r. stanowili oni w województwie podkarpackim 6%, na koniec 2010 roku 6,8%, a na koniec 2011 roku było to już 7,8%.

Sytuacja bezrobotnych młodych kobiet jest jeszcze gorsza. W tej grupie osoby w wieku 25 do 34 lat stanowiły 34,5 %, a w wieku 18 do 24 lat 23,4% (łącznie 57,9 %). Bezrobocie osób młodych, z reguły nie posiadających określonego doświadczenia zawodowego jest zjawiskiem niepożądanym. Często pierwszym doświadczeniem zawodowym osób młodych po ukończeniu szkoły jest rejestracja w powiatowym urzędzie pracy. Stąd też bardzo ważnym zadaniem urzędów pracy są działania na rzecz promocji zatrudnienia oraz przeciwdziałania negatywnym skutkom bezrobocia w tej grupie osób.

Podobnie jak w przypadku bezrobotnych ogółem, w przypadku kobiet zauważalny jest również wzrost udziału bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat. Na koniec 2011 roku kobiety w przedziale 55-59 lat stanowiły 4,5% ogółu bezrobotnych kobiet tj. o 0,8% więcej niż w roku poprzednim.

Tabela 7. Bezrobotni według wieku. Stan na 31. 12. 2011 r.

Wiek w latach	Bezrobotni ogółem	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
18-24	34 775	23,8%	18 146	23,4%
25-34	45 578	31,2%	26 699	34,5%
35-44	28 740	19,7%	16 358	21,1%
45-54	25 699	17,6%	12 752	16,5%
55-59	9 250	6,3%	3 448	4,5%
60-64	2 166	1,5%	---	---
ogółem	146 208	100,0%	77 403	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01 – załącznik 1, bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

Bezrobotni według poziomu wykształcenia

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy najliczniejszy udział stanowiły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (30,2%) oraz policealne i średnie zawodowe (25,5%). Wykształcenie gimnazjalne i poniżej posiadało 20,9% ogółu bezrobotnych. Natomiast najmniej, tj. 12,8 % ogółu bezrobotnych legitymowało się wykształceniem wyższym. Podkreślić jednak należy, iż już od kilku lat odnotowujemy

wzrost tej grupy bezrobotnych (na koniec 2005 roku stanowili oni 6,2%, w 2006 r. 6,9%, w 2007 r. 7,8%, w 2008 r. 9,2%, w 2009 10,2%, a w 2010 r. 11,7%). Osoby posiadające niskie wykształcenie (gimnazjalne i poniżej oraz zasadnicze zawodowe) stanowiły łącznie 51,1 % ogółu bezrobotnych. Osoby te również pozostają długo w rejestrach powiatowych urzędów pracy i stanowiły ponad połowę bezrobotnych w grupie osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy.

Bezrobotne kobiety z kolei są lepiej wykształcone od mężczyzn. Na koniec 2011 r. wykształcenie wyższe posiadało 17% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych kobiet, wykształcenie policealne i średnie zawodowe ponad 28%, a średnie ogólnokształcące 13,5%.

Tabela 8. Bezrobotni wg wykształcenia. Stan na 31. 12. 2011 r.

Poziomy wykształcenia	Bezrobotni ogółem	% w bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
Wyższe	18 781	12,8%	13 149	17,0%
policealne i średnie zawodowe	37 325	25,5%	22 204	28,7%
średnie ogólnokształcące	15 388	10,5%	10 430	13,5%
zasadnicze zawodowe	44 223	30,2%	19 292	24,9%
gimnazjalne i poniżej	30 491	20,9%	12 328	15,9%
Ogółem	146 208	100,0%	77 403	100,0%

Zródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS- 01 – załącznik 1, bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

Bezrobotni według Polskiej Klasyfikacji Działalności

Na koniec 2011 r. populacja bezrobotnych, którzy pracowali przed zarejestrowaniem się w urzędach pracy wynosiła 108 040 osób, tj. ok. 73,9% ogółu zarejestrowanych. W porównaniu do stanu z końca 2010 roku (104 148) ich liczba wzrosła o 3 892. Wśród bezrobotnych poprzednio pracujących:

- 82 031 osób (75,9%) pracowało wcześniej w zakładach sektora prywatnego,
- 19 045 osób (17,6%) w zakładach sektora publicznego,
- 6 964 osób (6,4%) w zakładach o niezidentyfikowanym rodzaju działalności (brak dokładnych danych na temat miejsca pracy w dokumentach przedłożonych do rejestracji w powiatowych urzędach pracy).

Tabela 9. Bezrobotni poprzednio pracujący według Polskiej Klasyfikacji Działalności. Stan na 31. 12. 2011 r.

Lp	Wyszczególnienie	Bezrobotni poprzednio pracujący	%	w tym: ze zwolnień z przyczyn dot. zakładu pracy	Oferty pracy zgłoszone w 2011 r.
---	Ogółem	108 040	100,0	3 342	18 404
	w tym wybrane sekcje:				
1	Przetwórstwo przemysłowe	26 558	24,6	1 550	6 462
2	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	21 526	19,9	576	7 694

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok

3	Budownictwo	12 154	11,2	180	5 332
4	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7 020	6,5	69	5 251
5	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3 900	3,6	70	1 506
6	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 279	3,0	60	348
7	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3 271	3,0	46	3 208
8	Transport i gospodarka magazynowa	3 041	2,8	219	1 770
9	Edukacja	2 898	2,7	46	1 670
10	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2 609	2,4	97	1 828
11	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2 563	2,4	57	1 918
12	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1 498	1,4	24	1 323

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01 załącznik 2 Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy, poszukujący pracy oraz wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej.

* Według sprawozdań MPiPS-01 w 2011 r. zgłoszono do powiatowych urzędów pracy 42 554 oferty pracy. Liczba ofert pracy podana w powyższym zestawieniu została pomniejszona o oferty, z realizacji których zrezygnowali pracodawcy.

Najwięcej bezrobotnych pracowało poprzednio w zakładach pracy należących do sekcji: przetwórstwo przemysłowe (24,6%), handel i naprawy (19,9%), budownictwo (11,2%), administracja publiczna (6,5%).

Najmniej w zakładach pracy zaliczonych do sekcji: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę oraz górnictwo i wydobywanie (po 0,2 % ogółu bezrobotnych poprzednio pracujących), informacja i komunikacja oraz działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (po 0,6%), dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (0,8%) oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa (1,1%).

Bezrobotni według zawodów

Na koniec 2011 roku największą liczbę bezrobotnych odnotowano w następujących grupach zawodów i specjalnościach (wg 1 cyfrowych kodów zawodów)³⁰:

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 35 287 osób (24,1%) ogółu bezrobotnych posiadających zawód,
- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – 21 903 (15%),
- technicy i inny średni personel – 21 029 (14,4 %),
- specjaliści – 15 125 (10,3%),
- pracownicy przy pracach prostych – 9 170 (6,3 %).

Warto nadmienić, iż znaczną grupę (28 993 osoby) stanowili bezrobotni zarejestrowani bez określonego zawodu, co stanowiło 24,7% populacji bezrobotnych ogółem. Natomiast najmniej bezrobotnych było zarejestrowanych w następujących grupach zawodów:

³⁰ Udział procentowy obliczono w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych posiadających określony zawód.

- siły zbrojne – 37 osób (0,03%) ogółu bezrobotnych posiadających zawód,
- parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy – 369 (0,3 %),
- rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy – 2 661 (1,8 %),
- pracownicy biurowi – 4 721 (3,2 %),
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 6 913 (4,7 %).

Tabela 10. Bezrobotni według grup zawodów. Stan na koniec grudnia 2011 r.

Grupy zawodów	kody zaw.	stan na 31.12. 2011 r.	Rozkład procentowy*
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1	369	0,3
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i dyrektory generalni	11	57	15,4
Kierownicy ds. zarządzania i handlu	12	132	35,8
Kierownicy ds. produkcji i usług	13	112	30,4
Kierownicy w branży hotelarskiej, handlu i innych branżach usługowych	14	68	18,4
Specjaliści	2	15 125	10,3
Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	21	2 236	14,8
Specjaliści ds. zdrowia	22	880	5,8
Specjaliści nauczania i wychowania	23	2 939	19,4
Specjaliści ds. ekonomicznych i zarządzania	24	4 970	32,9
Specjaliści ds. technologii informacyjno – komunikacyjnych	25	364	2,4
Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	26	3 736	24,7
Technicy i inny średni personel	3	21 029	14,4
Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	31	10 391	49,4
Średni personel ds. zdrowia	32	3 319	15,8
Średni personel ds. biznesu i administracji	33	5 632	26,8
Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny	34	949	4,5
Technicy informatycy	35	738	3,5
Pracownicy biurowi	4	4 721	3,2
Sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	41	1 788	37,9
Pracownicy obsługi klienta	42	963	20,4
Pracownicy ds. finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	43	1 695	35,9
Pozostali pracownicy obsługi biura	44	275	5,8
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	5	21 903	15,0
Pracownicy usług osobistych	51	9 794	44,7
Sprzedawcy i pokrewni	52	11 042	50,4
Pracownicy opieki osobistej i pokrewni	53	545	2,5
Pracownicy usług ochrony	54	522	2,4
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	6	2 661	1,8
Rolnicy produkcji towarowej	61	2 035	76,5
Leśnicy i rybacy	62	490	18,4
Rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	63	136	5,1
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7	35 287	24,1
Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	71	8 244	23,4
Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	72	11 949	33,9
Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	73	1 886	5,3
Elektrycy i elektronicy	74	2 322	6,6
Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	75	10 886	30,8

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok

Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8	6 913	4,7
Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	81	3 291	47,6
Monterzy	82	795	11,5
Kierowcy i operatorzy pojazdów	83	2 827	40,9
Pracownicy przy pracach prostych	9	9 170	6,3
Pomoce domowe i sprzątaczk	91	1 964	21,4
Robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	92	231	2,5
Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	93	5 154	56,2
Pracownicy pomocniczy przygotowujący posiłki	94	475	5,2
Sprzedawcy uliczni i pracownicy świadczący usługi na ulicach	95	12	0,1
Ładowacze nieczystości i inni pracownicy przy pracach prostych	96	1 334	14,5
Siły zbrojne	0	37	0,03
Oficerowie sił zbrojnych	01	2	5,4
Podoficerowie sił zbrojnych	02	0	0,0
Żołnierze szeregowi	03	35	94,6
Bez zawodu	A	28 993	19,8
Razem posiadający zawód	B	117 215	80,2
Ogółem bezrobotni	AB	146 208	100,0

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy załącznik 3 Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności.

* W jednocyfrowych grupach zawodów odsetek obliczono w stosunku do liczby bezrobotnych ogółem. Natomiast wartości procentowe odpowiadające grupom zawodów dwucyfrowych obliczone zostały wewnątrz danej grupy.

W porównaniu do stanu z końca grudnia 2010 roku wzrost liczby bezrobotnych odnotowano w przypadku 7 grup zawodów (wg 1-cyfrowego kodu), a spadek w 3 grupach zawodów.

Wzrost liczby bezrobotnych dotyczył następujących grup:

- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – wzrost o 1 439 bezrobotnych.
- specjaliści – 1 155,
- pracownicy biurowi – 234,
- technicy i inny średni personel – 138,
- pracownicy przy pracach prostych – 52,
- parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy – 30,
- rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy – 22,

Spadek liczby bezrobotnych odnotowano natomiast w przypadku następujących tzw. „wielkich” grup zawodów:

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – spadek o 377 osób,
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 254,
- siły zbrojne – 4.

Zwiększyła się liczba bezrobotnych posiadających zawód (o 2 435 osób) oraz bezrobotnych bez zawodu (o 1 510 osób).

Tabela 11. Zmiany liczby bezrobotnych według grup zawodowych.

Grupy zawodów	kody zaw.	Bezrobotni ogółem:		Wzrost lub spadek do 2010 r.
		2010 r.	2011 r.	
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1	339	369	30
Specjaliści	2	13 970	15 125	1 155
Technicy i inny średni personel	3	20 891	21 029	138
Pracownicy biurowi	4	4 487	4 721	234
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	5	20 464	21 903	1 439
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	6	2 639	2 661	22
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7	35 664	35 287	-377
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8	7 167	6 913	-254
Pracownicy przy pracach prostych	9	9 118	9 170	52
Siły zbrojne	0	41	37	-4
Bez zawodu	A	27 483	28 993	1 510
Z zawodem	B	114 780	117 215	2 435
Razem	AB	142 263	146 208	3 945

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy załącznik 3 Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności.

Bezrobotni według stażu pracy

W końcu grudnia 2011 r. wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych 26,1% nie posiadało jeszcze dotychczas żadnego udokumentowanego stażu zawodowego. Krótki staż pracy tj. do 5 lat posiadało łącznie 37,2 % ogółu bezrobotnych. W grupie bezrobotnych kobiet brakiem stażu pracy legitymowało się 29,2%, a stażem do 5 lat 38%.

Warto zaznaczyć, iż osoby bez doświadczenia zawodowego lub posiadające krótki staż pracy stanowiły łącznie 63,3 % ogółu bezrobotnych. Jeszcze w większym stopniu sytuacja ta dotyczyła kobiet, które stanowiły 67,2% ogółu bezrobotnych kobiet. Brak doświadczenia zawodowego wpływa dodatkowo negatywnie na podjęcie zatrudnienia, gdyż pracodawcy bardzo często wymagają od potencjalnych pracowników doświadczenia w zawodzie oraz wykazania dodatkowych umiejętności potwierdzonych praktyką.

Tabela 12. Bezrobotni według stażu pracy. Stan na 31. 12. 2011 r.

staż pracy w latach	Bezrobotni ogółem	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
do 1	22 276	15,2%	12 711	16,4%
od 1-5	32 204	22,0%	16 717	21,6%
od 5-10	18 571	12,7%	9 554	12,3%
od 10-20	19 921	13,6%	10 315	13,3%
od 20-30	11 722	8,0%	4 578	5,9%
30 i więcej	3 346	2,3%	911	1,2%
bez stażu pracy	38 168	26,1%	22 617	29,2%
Ogółem	146 208	100,0%	77 403	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01 załącznik 1 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowili łącznie na koniec grudnia 2011 roku 41,6 % ogółu bezrobotnych (z tego 22,1% pozostawało bez pracy powyżej 24 m-cy). W grupie bezrobotnych kobiet 46,6 % oczekiwało na uzyskanie zatrudnienia ponad rok (z tego 25,7% powyżej 24 m-cy).

Tabela 13. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31. 12. 2011 r.

czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Bezrobotni ogółem	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
do 1	11 933	8,2%	4 590	5,9%
od 1 do 3	24 580	16,8%	10 887	14,1%
od 3 do 6	23 553	16,1%	12 350	16,0%
od 6 do 12	25 256	17,3%	13 536	17,5%
od 12 do 24	28 583	19,5%	16 181	20,9%
powyżej 24	32 303	22,1%	19 859	25,7%
Ogółem	146 208	100,0%	77 403	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS– 01 – załącznik 1 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku poziomu wykształcenia i stażu pracy.

Długotrwałe bezrobocie powoduje dezaktywizację zawodową, a w niektórych przypadkach może doprowadzić także do wykluczenia społecznego. Jest to sytuacja tym bardziej niekorzystna, że w tej kategorii bezrobotnych znajduje się znaczna grupa osób młodych w wieku do 34 lat (44,3 %), pozostających bez pracy w ewidencji urzędów pracy ponad 12 miesięcy, są także zarejestrowane osoby posiadające niski poziom wykształcenia (prawie 57,4% bezrobotnych powyżej 12 miesięcy stanowią osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej). Długotrwałe bezrobotni dość często nie posiadają stażu pracy lub legitymują się stosunkowo krótkim stażem pracy tj. do 5 lat (61,1 % z nich to bezrobotni bez stażu pracy lub bardzo krótkim stażem). Wśród bezrobotnych długo pozostających bez pracy znaczny jest również udział osób starszych. W grupie wiekowej od 45 do 54 lat osoby pozostające bez pracy ponad 12 miesięcy stanowiły 52,3 %, w grupie 35 – 44 lat 48,9 %.

Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy na koniec grudnia 2011 r. odnotowano również grupy bezrobotnych definiowane przez ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jako osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Tabela 14. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Stan na koniec grudnia 2011 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA BEZRO- BOTNYCH OGÓŁEM	%*	KOBIETY	%**	MĘŻCZYŹNI	%**
Bezrobotni do 25 roku życia	34 775	23,8	18 146	12,4	16 629	11,4
Długotrwale bezrobotni	83 120	56,9	47 397	32,4	35 723	24,4
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka ³¹	---	---	17 305	22,4	---	---
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	24 563	16,8	9 705	6,6	14 858	10,2
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	36 716	25,1	19 612	13,4	17 104	11,7
Bezrobotni bez doświadczenia Zawodowego	47 189	32,3	27 309	18,7	19 880	13,6
Bezrobotni bez wykształcenia średniego	74 714	51,1	31 620	21,6	43 094	29,5
Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 r. życia	7 279	5,0	5 993	4,1	1 286	0,9
Bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	1 533	1,0	58	0,04	1 475	1,0
Bezrobotni niepełnosprawni	5 722	3,9	2 848	1,9	2 874	2,0
Bezrobotni po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego	153	0,10	137	0,09	16	0,01

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01, grudzień 2011 r.

*Dane dotyczące udziału ogółu osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy obliczone zostały w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

**Dane dotyczące udziału bezrobotnych kobiet oraz mężczyzn będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy wyliczone zostały również w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

Najbardziej licznymi kategoriami były:

- Osoby długotrwale bezrobotne - 56,9% ogólnej liczby bezrobotnych (w 2010 r. 54,3%),
- Bezrobotni bez wykształcenia średniego - 51,1% (w 2010 r. 52,7%),
- Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego - 32,3 % (w 2010 r. 32,6%),
- Bezrobotni do 25 roku życia - 23,8% (w 2010 r. 24,5%),
- Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych - 25,1 % (w 2010 r. 20,2%),
- Bezrobotne kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka - 22,4% (w 2010 r. 21,5 %) ³²,
- Bezrobotni powyżej 50 roku życia - 16,8 % (w 2010 r. 16,1%).

³¹ W przypadku tej grupy bezrobotnych odsetki zostały zaprezentowane w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w PUP województwa podkarpackiego, która w tym przypadku stanowi całą grupę odniesienia dotyczącą bezrobocia rejestrowanego (N = 77 403 = 100%). We wszystkich pozostałych subpopulacjach bezrobotnych n_{1,2,3...}, N = 146 208 = 100 %.

³² Odsetki w przypadku grupy bezrobotnych kobiet obliczono w stosunku do ogółu bezrobotnych kobiet. Pozostałe udziały dotyczące bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy zostały wykazane w stosunku do liczby bezrobotnych ogółem.

Pozostałe grupy osób ujmowane w statystykach urzędów pracy

W ewidencji powiatowych urzędów pracy województwa podkarpackiego na koniec grudnia 2011 r. odnotowano także:

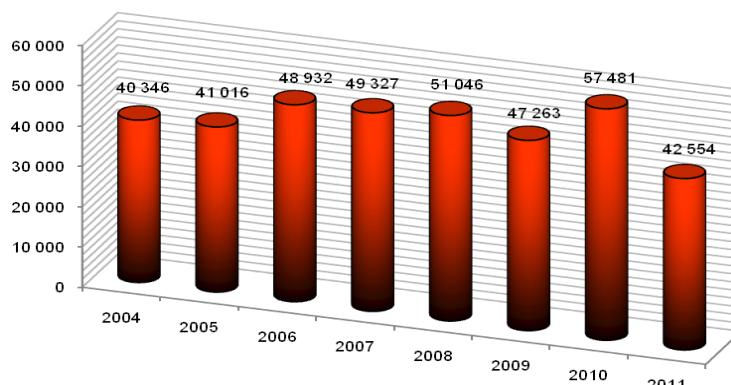
- 2 597 poszukujących pracy, w tym 1 275 niepełnosprawnych i nie pozostających w zatrudnieniu (na koniec 2010 analogicznie 2 820 i 1 311),
- 12 cudzoziemców z krajów Unii Europejskiej z prawem do zasiłku (2010 r. 1 cudzoziemiec).
- 3 342 bezrobotnych poprzednio pracujących, zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy (w 2010 r. 3 645),
- 11 023 osoby bezrobotne w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (w 2010 r. 10 522).

Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej

W okresie lat 2004 – 2011 największą ilość ofert na Podkarpaciu odnotowano w roku 2010 (57 481). W latach 2005 – 2008 na rynku pracy naszego województwa następował wzrost liczby wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej (ofert pracy)³³. W 2009 roku w związku z już odczuwalnymi negatywnymi skutkami sytuacji kryzysowej odnotowano spadek o 3 783 oferty w porównaniu do 2008 roku. W okresie 2011 r. pracodawcy zgłosili do powiatowych urzędów pracy łącznie 42 554 wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej, z których 16 768 (39,4 %) było ofertami pracy subsydiowanej (w 2010 r. oferty pracy subsydiowanej stanowiły 62 %).

Spośród ogólnej liczby ofert pracy zgłoszonych w 2011 roku, 8 908 tj. 20,9 % pochodziło z sektora publicznego, 741 (ok. 1,7%) skierowanych było do osób, którym nie upłynął okres 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki, a 2 377 (ok. 5,6 %) adresowanych było do osób niepełnosprawnych

Wykres 2. Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej (oferty pracy) zgłoszone do PUP w latach 2004-2011.

Źródło: Zestawienie na podstawie sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy za poszczególne lata.

³³ Oferta pracy czyli wolne miejsce pracy i aktywizacji zawodowej oznacza zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej (tj. wykonywanie określonej pracy lub usługi w wyniku zawarcia przez strony określonej umowy cywilnoprawnej) dla uzyskania fachowej pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika. Wolne miejsce pracy lub aktywizacji zawodowej (oferta pracy) jest to również miejsce aktywizacji zawodowej zgłoszone przez osoby zainteresowane do PUP i przyjęte do realizacji (staż, przygotowanie zawodowe osób dorosłych, prace społecznie użyteczne). Źródło definicji: Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. „O promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy” Dz. U. Nr 99 poz. 1001, z późniejszymi zmianami.

W okresie 2011 roku spadek ofert pracy odnotowano w przypadku wszystkich powiatowych urzędów pracy. Największy spadek liczby wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej odnotowano w następujących powiatach: przeworskim (spadek o 1 516), mieleckim (1 471), jasielskim (1 247), jarosławskim (1 063).

Najwięcej wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej zgłosili pracodawcy z terenu następujących powiatów lub miast na prawach powiatów:

- Rzeszowa – 8 615 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej,
- rzeszowskiego – 3 427,
- mieleckiego – 3 069,
- dębickiego – 2 563.

Najmniej zaś z powiatów:

- leskiego – 456 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej,
- bieszczadzkiego – 554,
- przemyskiego – 705,
- niżańskiego – 940.

Subsydiowane z Funduszu Pracy miejsca pracy i aktywizacji zawodowej łagodziły w pewnym zakresie bardzo trudną sytuację na rynku pracy w poszczególnych powiatach. W 2011 roku największy ich udział w ogólnej liczbie wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej odnotowano w powiatach:

- brzozowskim – 84,9%,
- przemyskim – 76,3%,
- lubaczowskim – 75,3%,
- przeworskim – 74,9%.

Najniższy zaś w powiatach:

- Rzeszowie – 9,5%,
- rzeszowskim – 24,1%,
- dębickim – 27,0 %,
- jarosławskim – 32,6 %,
- mieleckim – 35,2 %,
- kolbuszowskim – 35,3 %.

W województwie podkarpackim w 2011 roku na jedno wolne miejsce pracy i miejsce aktywizacji zawodowej przypadało średnio 40 osób bezrobotnych (w 2010 roku – 29 bezrobotnych). W 18 powiatach liczba ta była wyższa lub równa średniej w województwie, a w pozostałych 7 niższa.

Sytuacja w tym zakresie była najkorzystniejsza w: Rzeszowie gdzie na 1 miejsce zatrudnienia przypadało 11 bezrobotnych, Krośnie (17), powiecie rzeszowskim, Tarnobrzegu i powiecie tarnobrzeskim (po 29), powiecie dębickim (33) oraz mieleckim (34). Natomiast znacznie bardziej niekorzystna w powiatach: przemyskim (95), jasielskim (90), brzozowskim (73), niżańskim (71), leskim i krośnieńskim (po 66), przeworskim (65) oraz strzyżowskim (63).

Tabela 15. Średnia liczba bezrobotnych przypadających na 1 wolne miejsce pracy i aktywizacji zawodowej w okresie 2011 r.

POWIAT	średnia liczba bezrobotnych (w m-cu)	średnia liczba wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej (w m-cu)	średnia liczba bezrobotnych przypadających na jedno wolne miejsce pracy i aktywizacji zawodowej (w m-cu)
bieszczadzki	1 984	46	43
brzozowski	6 459	89	73
dębicki	7 057	214	33
jarosławski	9 600	210	46
jasielski	9 396	104	90
kolbuszowski	3 924	89	44
krośnieński	6 519	99	66
leski	2 521	38	66
leżajski	5 147	97	53
lubaczowski	4 362	88	50
łańcucki	5 194	95	55
mielecki	8 611	256	34
niżański	5 574	78	71
przemyski	5 597	59	95
przeworski	6 243	96	65
ropczycko - sędziszowski	5 258	107	49
rzeszowski	8 142	286	29
sanocki	5 125	97	53
stałowowlowski	6 804	145	47
strzyżowski	5 597	89	63
tarnobrzegi	3 112	108	29
Krosno	2 288	133	17
Przemyśl	5 450	108	51
Rzeszów	8 227	718	11
Tarnobrzeg	2 840	99	29
województwo	141 028	3 546	40

Źródło: Obliczenia na podstawie sprawozdań o rynku pracy MPiPS– 01 za okres 2011 roku.

Analizując natomiast zgłoszone w okresie 2011 roku wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej według Polskiej Klasyfikacji Działalności należy podkreślić, że największą ich liczbę zgłosili pracodawcy z następujących sekcji:

- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli – 7 694 (tj. 18,3 % ogółu zgłoszonych w okresie 2011 roku ofert pracy),
- przetwórstwo przemysłowe – 6 462 (15,4 %),
- budownictwo – 5 332 (12,7 %),
- administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne – 5 251 (12,5 %),
- działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – 3 208 (7,6 %).

Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej adresowane były najczęściej do osób bezrobotnych z następujących grup zawodów:

- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – 12 110 (tj. 28,8% ogółu zgłoszonych ofert pracy),

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 8 100 (19,3 %).
- pracownicy przy pracach prostych – 5 135 (12,2%),
- pracownicy biurowi – 4 719 (11,2 %),
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 4 323 (10,3 %),
- technicy i inny średni personel – 4 309 (10,3 %),

Tabela 16. Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej wg grup zawodów

Grupy zawodów (za klasyfikacją zawodów i specjalności).	kody zaw.	I półrocze 2011 r.	II półrocze 2011 r.	ogółem w 2011 roku	% do ogółu zgłoszonych w 2011 roku
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1	206	190	396	0,9
Specjaliści	2	1 414	1 295	2 709	6,4
Technicy i inny średni personel	3	2 459	1 850	4 309	10,3
Pracownicy biurowi	4	2 775	1 944	4 719	11,2
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	5	7 031	5 079	12 110	28,8
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	6	136	61	197	0,5
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7	4 526	3 574	8 100	19,3
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8	2 372	1 951	4 323	10,3
Pracownicy przy pracach prostych	9	2 684	2 451	5 135	12,2
Siły zbrojne	0	0	0	0	0,0
Bez zawodu	A	13	9	22	0,1
Z zawodem	B	23 603	18 395	41 998	99,9
Razem	AB	23 616	18 404	42 020	100,0

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy załącznik 3 Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności. Według sprawozdań MPiPS-01 w okresie 2011 r. zgłoszono łącznie 42 554 ofert pracy. Liczba ofert pracy podana w powyższym zestawieniu (tj. 42 020) została pomniejszona o oferty z realizacji których pracodawcy zrezygnowali.

W porównaniu do stanu z końca 2010 roku, w przypadku większości tj. 8 grup zawodów odnotowano spadek ofert pracy. W przypadku jednej nie odnotowano wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej, a w jednej odnotowano wzrost. Największe spadki liczby ofert pracy odnotowano w następujących grupach zawodów:

- pracownicy przy pracach prostych – spadek o 5 493 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej,
- technicy i średni personel – 3 796,
- pracownicy biurowi – 3 729,
- specjaliści – 1 468.

Wzrost o 46 ofert pracy odnotowano tylko w przypadku operatorów i monterów maszyn i urządzeń.

Tabela 17. Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej według grup zawodów zgłoszone w latach 2010 – 2011.

Grupy zawodów	kody zaw.	wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej zgłoszone w okresie:		Wzrost / spadek w porównaniu do 2010 r.
		2010 r.	2011 r.	
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1	424	396	-28
Specjaliści	2	4 177	2 709	-1 468
Technicy i inny średni personel	3	8 105	4 309	-3 796
Pracownicy biurowi	4	8 448	4 719	-3 729
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	5	12 483	12 110	-373
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	6	279	197	-82
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7	8 305	8 100	-205

Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8	4 277	4 323	46
Pracownicy przy pracach prostych	9	10 628	5 135	-5 493
Siły zbrojne	0	0	0	0
Bez zawodu	00	28	22	-6
Razem	99	57 154	42 020	-15 134

Z analizy zgłoszonych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej wynika, iż podobnie jak w latach ubiegłych pracodawcy za pośrednictwem urzędów pracy częściej poszukiwali pracowników do prac, które nie wymagają posiadania specjalistycznych umiejętności czy wysokiego poziomu wykształcenia. Urzędy pracy zajmują się głównie bezrobotnymi i poszukującymi pracy posiadającymi stosunkowo niskie kwalifikacje zawodowe. Stąd też z uwagi na dużą podaż bezrobotnych mogących pracować na stanowiskach robotniczych jest to nadal najbardziej dogodny sposób pozyskania pracowników.

Wydatki z Funduszu Pracy na aktywne formy promocji zatrudnienia

W 2011 roku środki z Funduszu Pracy na aktywne formy promocji zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu przekazywane były bezpośrednio samorządom powiatowym według ustalonego przez MPiPS algorytmu. Na działania w tym zakresie wydatkowano z Funduszu Pracy łącznie 159,1 mln. zł. (w 2010 392,8 mln. zł).

Z tej kwoty:

- 74,10 mln zł (tj. 46,6 % ogółu wydatków na aktywne formy) przeznaczono na stypendia,
- 29,0 mln zł (18,2 %) środków na podjęcie przez bezrobotnych działalności gospodarczej,
- 19,0 mln zł (tj. 11,9 %) środków w ramach refundacji pracodawcom kosztów zatrudnienia osoby bezrobotnej,
- 18,2 mln zł (tj. 11,4 %) na prace interwencyjne,
- 4,0 mln zł (tj. 2,5 %) na pozostałe aktywne formy,
- 9,2 mln zł (tj. 5,8 %) na roboty publiczne,
- 5,6 mln zł (tj. 3,5 %) na szkolenia.

Tabela 18. Wydatki z Funduszu Pracy w 2010 i 2011 roku (w mln zł)

Lp	Kategorie wydatków	2010	%	2011	%
1	Prace interwencyjne	22,6	5,8	18,20	11,4
2	Roboty publiczne	35,1	8,9	9,20	5,8
3	Dotacje na podjęcie działalności gospodarczej	79,1	20,1	29,00	18,2
4	Refundacja na Wyposażenie	75,1	19,1	19,00	11,9

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok

	i doposażenie stanowiska pracy				
5	Na szkolenia	17,8	4,5	5,60	3,5
6	Na stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne (w tym staż, przygotowanie zawodowe oraz aktywizację zawodową za okres nauki)	154,8	39,4	74,10	46,6
7	Pozostałe aktywne formy	8,3	2,1	4,00	2,5
8	Ogółem	392,8	100,0	159,10	100,0

Źródło: Sprawozdania MPiPS-02 o dochodach i wydatkach w ramach Funduszu Pracy za lata 2010 i 2011 r.

ROZDZIAŁ 2

PRIORYTETY REGIONALNEGO PLANU DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA NA 2012 ROK

Biorąc pod uwagę priorytety określone w Założeniach programowo-organizacyjnych do przygotowania krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2012 -2014 oraz cele strategiczne i priorytety wynikające z zapisów Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok ustalone zostały następujące priorytety:

Priorytet 1 Adaptacyjny pracownik

Na podstawie danych GUS należy stwierdzić, że do roku 2020 liczba mieszkańców naszego województwa nie ulegnie zasadniczej zmianie i wynosić będzie 99,6% obecnego stanu populacji. Zmianie ulegnie jednak liczba osób w poszczególnych grupach wiekowych. O ponad 60 tysięcy zmniejszy się liczba osób w przedziale wiekowym 0-17 lat. Wzrośnie natomiast o 109 tysięcy liczba osób w wieku 60/65+. Z danych demograficznych wynika także że w omawianym okresie czasu zmniejszy się liczba ludności w miastach a wzrośnie liczba mieszkańców wsi (odpowiednio o blisko 11 tysięcy w miastach i 4,7 tyś na wsi). Na terenach wiejskich wzrośnie jednak odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Można więc stwierdzić, że przyrost ilości osób na terenach wiejskich nie będzie miał kluczowego znaczenia dla sytuacji na rynku pracy w województwie. Analizując sytuację na regionalnym rynku pracy w okresie od 2005 do 2011 roku należy stwierdzić, że mamy do czynienia z nasilaniem się pewnych tendencji co do zakresu i skali zjawiska bezrobocia, które mogą mieć kluczowe znaczenie dla określenia celów strategicznych w tym obszarze. W omawianym okresie czasu w sposób znaczący wzrosło bezrobocie wśród osób w wieku 50+ (z 9,9 % ogółu bezrobotnych w 2005r. do 16,8% w 2011r.). W sposób znaczący wzrasta także odsetek osób bezrobotnych posiadających wyższe wykształcenie (z 6,2% w 2005r. do 12,8% w 2011 r.), na szczególną uwagę zasługuje fakt, że w tej grupie przeważają kobiety, w 2011 roku bez pracy pozostawało aż 17% kobiet z wykształceniem wyższym w roku 2005 takie osoby stanowiły zaledwie 8% osób w tej kategorii. Wzrasta także odsetek osób bez pracy w grupie osób bez kwalifikacji zawodowych z 19,5% do 25,1% w 2011r. Na stałym poziomie ok. 30% utrzymuje się natomiast bezrobocie w grupie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Na przestrzeni ostatnich 6 lat daje się także zauważyć spadek odsetka osób pozostających bez pracy powyżej 12/24 miesięcy z 67,3% do 56,9 %, jednak w grupie tej wyjątek stanowią osoby z wykształceniem wyższym oraz policealnym zawodowym i ogólnokształcącym, których liczba rośnie. Tak więc pomimo spadku ogółem stopy bezrobocia wśród osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy odsetek osób z wykształceniem wyższym w tej kategorii rośnie.

Na podstawie dostępnych danych statystycznych należy stwierdzić, że na przestrzeni najbliższych lat zajdą niewielkie zmiany w zakresie ruchów migracyjnych w obszarze województwa. Proces ten będzie związany głównie z przenoszeniem się ludności z miast na tereny podmiejskie (suburbanizacja). Większość miast w województwie notowała będzie ujemne saldo migracyjne, wyjątkiem od tej reguły będzie Rzeszów, który na przestrzeni najbliższych 8 lat będzie przyciągał mieszkańców.

Analizując zjawisko migracji zewnętrznych na podstawie badań „Trajektorie migracyjne województwa podkarpackiego” należy stwierdzić że młodzi mieszkańcy województwa są znacznie mniej zadowoleni z miejsca swojego zamieszkania niż średnia w Polsce (podkarpackie 31, 4% niezadowolonych , Polska 8%), Mieszkańcy Podkarpacia nie wierzą także , że w miejscu swojego zamieszkania znajdą satysfakcjonującą pracę (8 na dziesięciu badanych określa tę szansę jako małą lub bardzo małą). Chęć wyjazdu za granicę zdecydowanie częściej deklarują mężczyźni niż kobiety. W przypadku grupy osób nastawionej stricte na zagraniczny wyjazd zarobkowy – zarówno wśród klientów sieci EURES jak i bezrobotnych najwięcej osób deklarujących chęć wyjazdu legitymowało się wykształceniem podstawowym lub zawodowym, a stosunkowo najmniej wykształceniem wyższym. Jeśli zaś mowa o wyjazdach zagranicznych w kontekście osób z wyższym wykształceniem, to wydaje się, że dla studentów i absolwentów charakterystyczna jest emigracja sezonowa lub okresowa – na czas zarobienia odpowiedniej sumy pieniędzy. Ponadto wyjeżdżają osoby, którym na Podkarpaciu nie udało się rozpocząć kariery zawodowej, w związku z czym decydują się na zdobycie nowych doświadczeń za granicą, by potem wrócić do kraju i ponownie podjąć wyzwania na polskim rynku pracy. O ile zatem wśród ogółu bardziej zdeterminowane do wyjazdu w poszukiwaniu pracy są osoby młodsze i lepiej wykształcone, o tyle wśród potencjalnych emigrantów zagranicznych większą determinacją odznaczają się osoby starsze i gorzej wykształcone. Jest to prawdopodobnie skutek relatywnie długiego okresu doświadczania bezrobocia. Osoby starsze, pozostające bez zatrudnienia stosunkowo najdłużej, szukają szansy za granicą (bądź taki wyjazd traktują jako jedyny skuteczny środek do zdobycia pracy), gdy tymczasem większy odsetek młodszych i lepiej wykształconych respondentów ufa, że uda im się znaleźć zatrudnienie bliżej miejsca zamieszkania. Głównymi kierunkami migracji zewnętrznej na przestrzeni ostatnich 7 lat były Anglia (blisko 50% osób wyjeżdżających), Irlandia(nieco ponad 12%) , Niemcy (5,5%), Holandia (5,39%), Francja i Hiszpania (4,2%) i Włochy (3,4%). Na podstawie dostępnych częściowych danych należy także stwierdzić, że mamy do czynienia z ujemnym saldem migracji w województwie. Przybywa osób opuszczających województwo i wyjeżdżających do innych regionów polski oraz poza granicę kraju.

Województwo podkarpackie charakteryzuje się najwyższą stopą bezrobocia wśród absolwentów oraz najniższym wskaźnikiem ich zatrudnienia. Na uczelniach w województwie dominują kierunki humanistyczne, a co za tym idzie absolwenci tych kierunków mają największe trudności z wejściem na rynek pracy. Wśród absolwentów w gorszej sytuacji są kobiety, oraz mieszkańcy wsi. Mimo, że osoby posiadające wyższe wykształcenie mają większe szanse na rynku pracy to ich odsetek w grupie osób bezrobotnych w sposób niepokojący wzrasta na przestrzeni ostatnich lat. W województwie podkarpackim mamy do czynienia ze stosunkowo zrównoważoną ilością uczniów w liceach ogólnokształcących (47%) i technikach oraz liceach profilowanych (36%). Jeśli zaś chodzi o liczbę uczniów zasadniczych szkół zawodowych to w ostatnich latach uległa ona nieznacznemu wzrostowi (w latach 2008-2010 wzrost o nieco ponad 1000 uczniów). Jednak jest to nadal bardzo niewielki odsetek osób w porównaniu do ogółu kształcących się. W szkołach zasadniczych znacznie częściej kształcą się mężczyźni. Z raportu na temat oczekiwań pracodawców względem absolwentów w województwie podkarpackim wynika, że pracodawcy najchętniej zatrudniają absolwentów uczelni wyższych na kierunkach technicznych, najmniej chętnie zatrudniani byli absolwenci liceów ogólnokształcących i szkół policealnych. Pracodawcy wskazują także, że bardzo niewielki ich odsetek odbył praktyki zawodowe, czy staże w firmach. Zaledwie 4% absolwentów uczelni wyższych o kierunkach technicznych oraz 3% absolwentów szkół zawodowych i techników oraz uczelni o kierunkach humanistycznych odbyło takie przygotowanie przed wejściem na rynek pracy. Bardzo duży odsetek uczniów technicznych

szkół średnich uważa, że wymiar zajęć praktycznych w programie nauczania jest niewystarczającą (60%), dane te potwierdzają także pracodawcy, którzy zwracają uwagę na braki w przygotowaniu absolwentów pod kątem wykonywania praktycznych zadań.

Priorytet 2 Otwarty rynek pracy

Uwarunkowania społeczno-gospodarcze, specyfika bezrobocia i samej struktury osób bezrobotnych w znacznym stopniu wpływają na aktualną sytuację na rynku pracy w województwie podkarpackim. Podkreślić jednak należy, iż skuteczność promocji zatrudnienia i realizowanych programów przeciwdziałania bezrobociu są mocno skorelowane z rozwojem sektora publicznego i prywatnego oraz ogólnym postępem procesów społeczno – gospodarczych w regionie. Dlatego też tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz biznesowe wsparcie poprzez doradztwo oraz rozbudowę funduszy poręczeniowych i pożyczkowych wpływa na wzrost nowych miejsc pracy, a w ich tworzeniu ważną rolę odgrywają małe i średnie firmy. Ważne jest również aby osoby zamierzające podjąć własną działalność gospodarczą uzyskały nie tylko wsparcie finansowe, ale także wiedzę i praktyczną pomoc w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. Zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa podkarpackiego wymaga zapewnienia wysoko-kwalifikowanych kadr, w tym kadr zarządzających, jak również promowania współpracy i budowania sieci powiązań między przedsiębiorstwami, a jednostkami naukowymi oraz wzmacnianie współpracy między światem nauki i edukacji, a gospodarką. Na kondycję regionalnego rynku pracy ma także wpływ aktywność partnerów na nim działających. Stąd też ważnym wyzwaniem jest podejmowanie i kontynuowanie już rozpoczętych różnorodnych działań w zakresie pobudzania aktywności zawodowej heterogenicznych grup docelowych, realizowanych przez wszystkich partnerów działających na rynku. Działania aktywizacyjne kierowane do osób bezrobotnych będą skuteczne dzięki właściwemu zdiagnozowaniu obecnego stanu rynku pracy oraz grup osób bezrobotnych będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Należy zatem prowadzić i upowszechniać badania związane z sytuacją ekonomiczną i kadrową przedsiębiorstw, perspektywami i barierami rozwoju firm w regionie. Pracownicy publicznych służb zatrudnienia, instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej stoją wobec konieczności ciągłego doskonalenia wiedzy i umiejętności przydatnych w sytuacji wprowadzania nowych usług i instrumentów aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych oraz aktywnej integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W sytuacji zmieniających się uwarunkowań rynku pracy, a przede wszystkim stale rosnących wymagań pracodawców w stosunku do pracowników stałej modyfikacji i rozszerzania wymaga oferta usług poradnictwa zawodowego. Aktywna polityka rynku pracy wymaga współdziałania różnych podmiotów i instytucji w celu rozwoju społeczno-ekonomicznego regionu, a skuteczność takich działań wiąże się bezpośrednio z procesami gospodarczego rozwoju województwa ale również z aktywnością partnerów rynku pracy. Stąd też tworzenie warunków do rozwoju partnerstwa w rozwiązywaniu problemów rynku pracy w tym inicjatyw lokalnych przyczyniać się będzie podejmowania działań mających pozytywny wpływ na regionalny i lokalne rynki pracy.

ROZDZIAŁ 3

OPIS ZADAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA, KTÓRE BĘDĄ REALIZOWANE W RAMACH PRIORYTETÓW OKREŚLONYCH W REGIONALNYM PLANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA NA 2012 ROK

Priorytet 1 Adaptacyjny pracownik

Zadanie 1.1 Rozwój zasobów ludzkich w regionie poprzez nowoczesną edukację

1.1.1 Wsparcie tworzenia programów rozwojowych dla szkół i placówek edukacyjnych

Cel: Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów oraz podnoszenie jakości kształcenia.

Planowane działania:

Realizowane będą dodatkowe zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnej w trakcie procesu kształcenia oraz doradztwo i opieka pedagogiczno – psychologiczna dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu szkolnictwa. Wdrażane będą programy skierowane do dzieci i młodzieży, które znajdują się poza systemem szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego. i ponadgimnazjalnego (przedwcześnie opuszczający system szkolnictwa) umożliwiające ukończenie danego etapu kształcenia oraz kontynuację nauki, jak również dodatkowe zajęcia (pozalekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem ICT, języków obcych, przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo – matematycznych. Szkoły wdrażać będą programy i narzędzia efektywnego zarządzania placówką oświatową przyczyniające się do poprawy jakości nauczania.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działania 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty – Podziałania 9.1.2 „Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 15 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2012 roku w wyniku realizowanych projektów w 567 szkołach (podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie ogólne) zrealizowane będą projekty rozwojowe, w tym w 405 szkołach na obszarach wiejskich.

Wskaźnik:

- liczba szkół w których zrealizowane będą projekty rozwojowe, w tym: na obszarach wiejskich i w miastach.

1.1.2 Wsparcie finansowe uczniów szczególnie uzdolnionych, których niekorzystna sytuacja materialna stanowi barierę w rozwoju edukacyjnym

Cel: Motywowanie uczniów do kształcenia w kierunkach uznanych za kluczowe dla regionu.

Planowane działania:

Realizacja regionalnych programów pomocy stypendialnej dla szczególnie uzdolnionych uczniów (zwłaszcza w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych) szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, których niekorzystna sytuacja materialna stanowi barierę w rozwoju edukacyjnym.

Zadanie to realizowane będzie jako projekt systemowy przez **Departament Edukacji Nauki i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego** w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działania 9.1 „Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty” – Podziałania 9.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 5 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

W wyniku realizacji tego projektu:

- opracowanych zostanie 1200 zindywidualizowanych i nowatorskich programów rozwoju edukacyjnego oraz systemu indywidualnej oceny realizacji i postępów uczniów szczególnie uzdolnionych,
- wsparcie finansowe 1 200 uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, pozwalające na rozwijanie zainteresowań z określonych dziedzin i przedmiotów teoretycznych bądź zawodowych

Wskaźniki :

- liczba uczniów objętych programem stypendialnym,
- liczba opracowanych programów rozwoju edukacyjnego.

1.1.2 Podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego

Cel: Dostosowywanie systemu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.

Planowane działania:

Realizowane będą programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe ukierunkowane na zmniejszanie wyrównania dysproporcji w osiągnięciach uczniów w trakcie procesu kształcenia oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia. Kontynuowana będzie współpraca szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami i instytucjami rynku pracy służąca podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uczniów jako przyszłych absolwentów i wzmocnienia ich zdolności do zatrudnienia (w tym zwłaszcza w zakresie praktycznych form nauczania – staże i praktyki). Szkoły i placówki prowadzących kształcenie zawodowe wyposażane będą w nowoczesne materiały dydaktyczne (w tym podręczniki szkolne) zapewniające wysoką jakość kształcenia, jak również wdrażane będą programy i narzędzia efektywnego zarządzania placówką oświatową, przyczyniające się do poprawy jakości kształcenia zawodowego.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działania 9.2 „Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w ramach projektu systemowego realizowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 80 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2012 roku w wyniku realizowanych projektów 180 szkół i placówek kształcenia zawodowego wdroży programy rozwojowe, a 180 szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe nawiąże współpracę z przedsiębiorstwami.

Wskaźniki:

- liczba szkół i placówek oświatowych, w których wdrażane będą projekty rozwojowe,
- liczba szkół i placówek oświatowych, które nawiązały współpracę z pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego.

1.1.3 Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego

Cel: *Uzupełnienie lub podwyższenie wykształcenia oraz kwalifikacji ogólnych i zawodowych mieszkańców regionu.*

Planowane działania:

Realizowane będą projekty mające na celu kształcenie w formach szkolnych osób dorosłych z własnej inicjatywy zainteresowanych zdobyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem wykształcenia ogólnego lub kwalifikacji zawodowych. Wdrażane będą programy formalnej oceny i potwierdzania odpowiednich efektów uczenia się uzyskanych w sposób pozaformalny i nieformalny, prowadzące do podniesienia poziomu wykształcenia ogólnego lub nabycia kwalifikacji zawodowych. Realizowane będą również szkolenia i kursy skierowane do osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem umiejętności i kompetencji w obszarach umiejętności ICT i znajomości języków obcych. Świadczone będą usługi doradcze dla osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane uzyskaniem pomocy w zakresie diagnozy potrzeb oraz wyboru i znalezienia odpowiedniej oferty edukacyjno – szkoleniowej.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działania 9.6 „Upowszechnienie uczenia się dorosłych” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 4 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że w 2012 roku w ramach realizowanych projektów 500 osób dorosłych uczestniczyć będzie w różnych formach kształcenia ustawicznego podwyższających lub uzupełniających posiadane kwalifikacje.

Wskaźnik :

- liczba osób uczestniczących w różnych formach kształcenia ustawicznego w 2012 roku.

1.1.4 Podnoszenie kwalifikacji pracowników systemu oświaty

Cel: *Dostosowywanie kwalifikacji kadry szkół i placówek oświatowych do potrzeb zmieniającego się rynku pracy.*

Planowane działania:

Projekty obejmować będą studia podyplomowe i kursy doskonalące dla nauczycieli w zakresie zgodnym z lokalną i regionalną polityką edukacyjną, studia podyplomowe, kursy i szkolenia oraz inne formy podwyższania kwalifikacji pracowników placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu. Realizowane będą również programy przekwalifikowania nauczycieli szkolnych w związku ze zmieniającą się sytuacją demograficzną w kierunku kształcenia ustawicznego.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działania 9.4 „Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 11 000 000 PLN. Zadanie to realizowane będzie przez **Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie** w ramach projektu systemowego.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2012 roku w ramach wartości wskaźnika dotyczącego nauczycieli uczestniczących w doskonaleniu zawodowym wyniesie 1 000 osób, w tym :

- 507 nauczycieli z obszarów wiejskich
- 77 nauczycieli kształcenia zawodowego

Zakłada się że w 2012 roku w ramach działalności statutowej **Podkarpackiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie** przeszkolonych zostanie około 28 000 nauczycieli w krótkich formach szkoleniowych.

Wskaźniki:

- liczba nauczycieli uczestniczących w doskonaleniu zawodowym w 2012 roku, w tym: nauczycieli z obszarów wiejskich i nauczycieli kształcenia zawodowego,
- liczba osób, które uczestniczyły w krótkich formach szkoleniowych w 2012 roku,

1.1.5 Podnoszenie kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw w regionie

Cel: *Podniesienie kwalifikacji zawodowych osób pracujących poprzez ogólne i specjalistyczne szkolenia zawodowe oraz doradztwo.*

Planowane działania:

Realizowane będą projekty obejmujące ogólne i specjalistyczne szkolenia i/lub doradztwo związane ze szkoleniami dla kadr zarządzających i pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MMŚP) w zakresie zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami przedsiębiorstw i formie odpowiadającej możliwościom organizacyjno-technicznym przedsiębiorstwa. Świadczone będzie również doradztwo dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MMŚP), w tym dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu VIII Regionalne kadry gospodarki Działania 8.1 „Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie” – Podziałania 8.1.1 „Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla Przedsiębiorstw” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 40 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2012 roku w ramach realizowanych projektów wartość wskaźnika przedsiębiorstw objętych wsparciem w ramach projektów osiągnie 3 110, a wartość wskaźnika osób pracujących uczestniczących w projektach szkoleniowych wyniesie 25 000 osób.

Wskaźniki:

- liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w ramach projektów szkoleniowych,
- wartość wskaźnika osób pracujących uczestniczących w projektach szkoleniowych.

1.1.6 Wsparcie osób zagrożonych zwolnieniami grupowymi w przedsiębiorstwach oraz zwolnionych w wyniku procesów restrukturyzacyjnych

Cel: Stworzenie możliwości znalezienia nowego zatrudnienia osobom tracącym pracę w procesów restrukturyzacji gospodarki.

Planowane działania:

Realizowane będą projekty obejmujące wsparcie dla pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne, realizowane w formie tworzenia i wdrażania programów zwolnień monitorowanych (*outplacement*), w tym szkoleń i doradztwa zawodowego. Obejmować one będą szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu i zdobycia nowych umiejętności zawodowych (w tym indywidualne plany działań i pomoc w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia).

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu VIII Regionalne kadry gospodarki Działania 8.1 „Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie” – Podziałania 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 30 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2012 roku w ramach realizowanych projektów wsparciem w formie tworzenia i wdrażania programów zwolnień monitorowanych oraz szkoleń i doradztwa zawodowego wartość wskaźnika osób objętych wsparciem osiągnie 579 osób.

Wskaźniki:

- liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w ramach projektów,
- liczba osób zagrożonych zwolnieniami grupowymi uczestniczących w projektach,

Zadanie 1.2 Aktywizacja zawodowa osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy

1.2.1 Wsparcie dla osób pozostających bez zatrudnienia.

Cel: *Umożliwienie wejścia i powrotu na rynek pracy osobom pozostającym bez zatrudnienia.*

Planowane działania:

Wsparcie kierowane będzie do osób pozostających bez zatrudnienia (w tym osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy jako bezrobotne lub poszukujące pracy). Zostaną oni objęci między innymi takimi formami aktywizacji, jak: identyfikacja potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia, w tym m.in. poprzez zastosowanie Indywidualnych Planów Działania, programy aktywizacji zawodowej obejmujące jedną lub kilka form wsparcia, połączone z możliwością zapewnienia opieki nad dziećmi lub osobami zależnymi, pośrednictwo pracy, staże/praktyki zawodowe, szkolenia prowadzące do uzyskania, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, subsydiowane zatrudnienie, przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej, doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego.

Zadanie to realizowane będzie przez powiatowe urzędy pracy ze środków Funduszu Pracy oraz w ramach Priorytetu VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich Działanie 6.1 „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie” - Poddziałanie 6.1.1 „Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy” i Poddziałanie 6.1.3 „Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania przeznaczone zostały środki w kwocie:

- Poddziałanie 6.1.1 „Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy” – 85 500 000 PLN
- Poddziałanie 6.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych – 52 095 600 PLN.

W dyspozycji powiatowych urzędów pracy będą również środki Funduszu Pracy przyznane w 2012 roku w ramach algorytmu podziału Funduszu Pracy w kwocie 148 348 7000 PLN.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że w 2012 roku w wyniku działań aktywizujących (usług i instrumentów rynku pracy) realizowanych przez powiatowe urzędy pracy województwa podkarpackiego pracę podejmie: 24 000 bezrobotnych ludzi młodych, w tym zatrudnienie subsydiowane 4 000 osób, 33 000 bezrobotnych kobiet , 15 000 osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, 30 000 osób długotrwale bezrobotnych oraz 3 000 bezrobotnych osób niepełnosprawnych.

Zakłada się, że w 2012 roku wartość wskaźnika osób które zakończyły udział w projektach w ramach Działania 6.1” Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności

zawodowej w regionie” wyniesie 40 599 osób, w tym 23 499 osoby w wieku 15-24 lata, osób 17 099 długotrwale bezrobotnych, 1 144 bezrobotnych osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki:

- liczba osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, które podjęły pracę w 2012 roku,
- liczba osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, które podjęły zatrudnienie subsydiowane w 2012 roku,
- liczba osób objętych aktywizacją w 2012 roku w ramach Działania 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej.

1.2.2 Aktywizacja społeczno - zawodowa młodzieży

Cel: *Wsparcie młodzieży zagrożonej społeczną marginalizacją oraz jej integracja ze środowiskiem społecznym i zawodowym.*

Planowane działania:

Projekty ukierunkowane na wspieranie młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym obejmować będą aktywizację zawodową osób bezrobotnych, pośrednictwo pracy dla młodzieży w ramach Młodzieżowych Biur Pracy i Punktów Pośrednictwa Pracy, poradnictwo i informacja zawodowa dla młodzieży.

Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych

Zadanie obejmuje działania ukierunkowane na zwiększenie szans na zatrudnienie osób bezrobotnych poprzez zastosowanie szeregu instrumentów i usług, które wzmocnią adaptacyjność osób bezrobotnych do potrzeb pracodawców oraz będą skutkowały efektywną integracją zawodową. W ramach zadania realizowane będą również formy wsparcia adresowane do osób biernych zawodowo, które są zainteresowane podjęciem pracy.

Pośrednictwo pracy dla młodzieży w ramach Młodzieżowych Biur Pracy i Punktów Pośrednictwa Pracy

Zadanie realizowane przez Młodzieżowe Biura Pracy obejmować będzie gromadzenie informacji o możliwości zatrudnienia, pozyskiwanie wolnych miejsc pracy, kierowanie młodzieży do pracy, prowadzenie rejestru ofert pracy, prowadzenie ewidencji osób poszukujących pracy, skierowanych do pracy, organizowanie giełd i spotkań pracodawców z kandydatami do pracy oraz prowadzenie pośrednictwa pracy za granicą. Celem giełd i targów z pracodawcami jest promocja działalności CE i PM OHP i innych jednostek organizacyjnych (Młodzieżowe Centra Kariery, Punkty Pośrednictwa Pracy, Ośrodki Szkolenia Zawodowego, Kluby Pracy i Hufce Pracy), przedstawienie ofert pracy w kraju i za granicą, przedstawienie oferty edukacyjnej i szkoleniowej, rekrutacja uczestników do projektów systemowych, przeprowadzenie dla grupy młodzieży testu KZZ.

Poradnictwo i informacja zawodowa dla młodzieży.

Prowadzenie indywidualnego i grupowego poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, świadczenie wyspecjalizowanych usług w zakresie planowania kariery zawodowej z wykorzystaniem m.in. zasobów informacji zawodowej w formie drukowanej, audiowizualnej i innych nowoczesnych technik przekazu informacji opartych na technologii komputerowej, udzielanie porad zarówno w formie stacjonarnej, jak mobilnej z dojazdem do wszystkich zainteresowanych placówek, gromadzenie, aktualizowanie, opracowywanie

i upowszechnianie informacji zawodowych o zasięgu regionalnym, udział doradców zawodowych w organizowanych targach edukacji i pracy. Zadaniem targów będzie promocja usług poradnictwa i informacji zawodowej, mająca na celu upowszechnienie doradztwa zawodowego i podnoszenie w świadomości młodzieży planowania rozwoju edukacyjno – zawodowego, stworzenie warunków ułatwiających dostęp do usług poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy, informacji na temat możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych, możliwości podjęcia nauki czy studiów wyższych przez młodych ludzi, szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Działania te realizowane będą przez **Podkarpacką Wojewódzką Komendę Ochotniczych Hufców Pracy**. Jednostkami odpowiedzialnymi za realizację będą Centra Edukacji i Pracy Młodzieży OHP – Mobilne Centra Informacji Zawodowej, Kluby Pracy, Młodzieżowe Centra Kariery.

Przewidywane efekty:

Zwiększenie szans podjęcie pracy przez bezrobotnych ludzi młodych zagrożonych marginalizacją poprzez zastosowanie szeregu instrumentów i usług, które wzmocnią adaptacyjność osób bezrobotnych do potrzeb pracodawców oraz będą skutkowały efektywną integracją zawodową.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów w 2012 roku,
- liczba osób, które podjęły pracę po zakończeniu udziału w projektach w 2012 roku.

1.2.3 Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych

Cel: Poprawa zdolności do uzyskania zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne

Planowane działania:

Projekty ukierunkowane na integrację osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy zwiększające ich aktywność zawodową obejmować będą:

Program STUDENT II obejmujący przyznanie dofinansowania do opłat za czesne oraz dopłaty do pokrycia kosztów kształcenia w celu wyrównania szans w zdobyciu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne oraz przygotowanie osób niepełnosprawnych, poprzez stałe podwyższanie kwalifikacji, do rywalizacji o zatrudnienie na otwartym rynku pracy.

Program Pitagoras obejmujący dofinansowanie tłumacza języka migowego i poprzez to zwiększenie dostępu niepełnosprawnych niesłyszących do kształcenia na poziomie wyższym.

Program Junior w ramach którego udzielona będzie pomoc absolwentowi skierowanemu na staż przez powiatowy urząd pracy, pomoc umożliwiająca odbycie stażu u pracodawcy, w formie dofinansowania będącego świadczeniem na rehabilitację zawodową, doradcy zawodowemu premia za wykonywanie dodatkowych czynności, w wysokości do 10% najniższego wynagrodzenia za każdego stażystę objętego opieką. Wsparciem objęci zostaną również pracodawcy uczestniczący w programie, którzy otrzymają premię z tytułu odbycia stażu przez absolwenta w wysokości stanowiącej iloczyn liczby miesięcy odbytego stażu i kwoty stanowiącej do 20% najniższego wynagrodzenia, obowiązującego w dniu 1 stycznia

roku, w którym rozpoczęto staż - jeśli stażysta jest osobą o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo absolwentem szkoły specjalnej, natomiast do 10% najniższego wynagrodzenia jeśli stażysta jest osobą o lekkim stopniu niepełnosprawności. Celem tego programu jest zwiększenie możliwości zawodowych bezrobotnych absolwentów oraz stworzenie szansy zatrudnienia i zdobycia doświadczenia zawodowego w ramach odbywanego stażu. Program ułatwi też jego uczestnikom skuteczne zaprezentowanie się ewentualnemu przyszłemu pracodawcy, co w konsekwencji powinno przyczynić się do stworzenia miejsc pracy dla niepełnosprawnych absolwentów. Efektem towarzyszącym realizacji programu będzie przełamanie barier psychologicznych pracodawców, związanych z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych

Zadanie te realizowane będzie przez **Oddział Podkarpacki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**. Na realizację tych programów w 2012 roku zaplanowane zostały środki w kwocie 3 000 000 PLN na Program Student II, 50 000 PLN na Program Pitagoras i 388 985 PLN na Program Junior z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych realizowana będzie również poprzez dofinansowanie kosztów działalności usługowo-rehabilitacyjnej Zakładów Aktywności Zawodowej w Rymanowie Zdroju, Nowej Sarzynie, Jarosławiu, Woli Dalszej, Woli Rafałowskiej, Maliniu oraz Woli Żyrakowskiej.

Dofinansowanie kosztów działalności usługowo-rehabilitacyjnej Zakładów Aktywności Zawodowej odbywać się będzie w oparciu o środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz budżetu Województwa Podkarpackiego. Zadanie to realizowane będzie przez **Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie**. Na 2012 rok przeznaczona została na ten cel kwota 4 796 294 PLN.

Przewidywane efekty:

Efektom projektów realizowanych przez Oddział Podkarpacki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych będzie:

- wyrównanie szans w zdobyciu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne oraz przygotowanie osób niepełnosprawnych, poprzez stałe podwyższanie kwalifikacji, do rywalizacji o zatrudnienie na otwartym rynku pracy w ramach programu Student II,
- zwiększenie możliwości zawodowych bezrobotnych absolwentów oraz stworzenie szans zatrudnienia i zdobycia doświadczenia zawodowego w ramach odbywanego stażu w ramach programu Junior.
- ułatwienie niepełnosprawnym osobom niesłyszącym dostępu do kształcenia poprzez realizację programu Pitagoras

Dofinansowanie kosztów funkcjonowania Zakładów Aktywności Zawodowej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie przyczyni się utrzymania zatrudnienia 248 osób niepełnosprawnych ze znacznym oraz umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. Efektem realizowanych działań będzie również podniesienie świadomości społecznej w zakresie uznania aspiracji osób niepełnosprawnych do trwałej integracji na otwartym rynku pracy, a także zmiany postaw społecznych wobec niepełnosprawności, głównie w środowisku pracy.

Wskaźniki:

- liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizowanych projektów,
- liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba dofinansowanych Zakładów Aktywności Zawodowej.

1.2.4 Integracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel: Wsparcie integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Planowane działania:

Rozwój form aktywnej integracji poprzez kontrakty socjalne, (w tym: indywidualne programy wychodzenia z bezdomności), programy aktywności lokalnej obejmujące: wspieranie zdolności do podjęcia zatrudnienia poprzez zatrudnienie socjalne, szkolenia oraz zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy, usługi o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym, których celem jest wsparcie mobilności na rynku pracy pozwalające na przezwyciężenie indywidualnych barier w powrocie na rynek pracy, rozwój nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową i społeczną osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy;

Działania te realizowane będą w ramach projektów systemowych realizowanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej w Działaniu 7.1 „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji” - Poddziałanie 7.1.1 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 30 500 000 PLN.

Wspieranie i rozwój form aktywnej integracji poprzez kontrakty socjalne oraz programy aktywności lokalnej obejmujące między innymi wspieranie zdolności do podjęcia zatrudnienia poprzez zatrudnienie socjalne, szkolenia, oraz zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy, usługi o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym, których celem jest wsparcie mobilności na rynku pracy, pozwalające na przezwyciężenie indywidualnych barier w powrocie na rynek pracy, rozwój nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową i społeczną osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy.

Działania te realizowane będą w ramach projektów systemowych realizowanych przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie w Działaniu 7.1 „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji” - Poddziałanie 7.1.2 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 10 055 865 PLN.

W ramach działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym realizowane będzie między innymi wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej, w tym: centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji

i kompetencji zawodowych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, staże i zatrudnienie subsydiowane dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w organizacjach pozarządowych oraz spółdzielniach socjalnych połączone z zajęciami reintegracji zawodowej i społecznej, poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne, zawodowe i inne, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej, skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem i ich otoczenia.

Działania te realizowane będą w ramach projektów przewidzianych w Działaniu 7.2 „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej” - Poddziałanie 7.2.1 „Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 28 000 000 11 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że wartość docelowa wskaźnika w 2012 roku to: 12 600 klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończą udział w projektach dotyczących aktywnej integracji, w tym 10 123 osoby z terenów wiejskich. Kontraktami socjalnymi objętych zostanie 12 767 osób, a 4 520 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zakończy udział w projektach obejmujących działania aktywizujące.

Wskaźniki:

- liczba klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończyli udział w projektach w 2012 roku, w tym osób z obszarów wiejskich,
- liczba klientów instytucji pomocy społecznej objętych kontraktami socjalnymi w 2012 roku,
- liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w projektach w 2012 roku.

Priorytet 2 Otwarty rynek pracy

Zadanie 2.1 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki opartej na wiedzy

2.1.1 Wsparcie podejmowania działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne

Cel: *Wspieranie podejmowania przez osoby bezrobotne pracy na własny rachunek*

Planowane działania:

Realizowane będą projekty skierowane na wsparcie samozatrudnienia osób bezrobotnych obejmujące doradztwo indywidualne z zakresu podejmowania działalności gospodarczej oraz wsparcie jednorazowymi środkami na podjęcie działalności gospodarczej.

Zadanie to realizowane będzie przez Powiatowe Urzędy Pracy poprzez projekty finansowane w ramach środków Funduszu Pracy. Na realizację tego zadania dostępne będą środki przyznane:

- w ramach algorytmu podziału Funduszu Pracy w kwocie 148 348 700 PLN,
- w ramach projektów systemowych Poddziałania 6.1.3 „Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w kwocie 52 095 600 PLN.

Realizowane będą również projekty mające na celu bezzwrotne wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej (w tym na założenie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej) obejmujące:

- doradztwo (indywidualne i grupowe) oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej,
- przyznanie środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości (w tym w formie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej – o ile wszyscy członkowie są osobami, które rozpoczęły prowadzenie działalności w wyniku uczestnictwa w projekcie), do wysokości 40 tys. zł na osobę (lub 20 tys. zł na osobę w przypadku spółdzielni lub spółdzielni socjalnej),
- wsparcie pomostowe udzielane w okresie do 6 / do 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy o udzielenie wsparcia pomostowego, obejmujące a) finansowe wsparcie pomostowe wypłacane miesięcznie w kwocie do wysokości minimalnego wynagrodzenia obowiązującego na dzień zawarcia umowy o udzielenie wsparcia pomostowego b) szkolenia i doradztwo w zakresie efektywnego wykorzystywania dotacji (wyłącznie dla osób, które rozpoczęły działalność w ramach danego projektu.

Zadanie to realizowane będzie w ramach projektów Działania 6.2. „Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w kwocie 14 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że w 2012 roku około 3 000 osób bezrobotnych podejmie działalność gospodarczą w wyniku wsparcia w postaci usług doradczych oraz otrzymania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, natomiast wartość docelowa wskaźnika osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w ramach Działania 6,2 POKL wyniesie 5 796 osób.

Wskaźniki:

- liczba osób, które otrzymały wsparcie jednorazowymi środkami na podjęcie działalności gospodarczej,
- kwota środków Funduszu Pracy wydatkowana na sfinansowanie tych projektów.

2.1.2 Rozbudowa systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Cel: *Ułatwienie przedsiębiorcom i osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji.*

Planowane działania:

Ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania poprzez ułatwienie zaciągnięcia kredytów i pożyczek. Pomoc osobom bezrobotnym w podjęciu działalności gospodarczej poprzez poręczanie kredytów na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Zadanie to realizowane będzie w ramach środków **Podkarpackiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Rzeszowie**.

Przewidywane efekty:

W 2012 roku Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Rzeszowie planuje udzielenie 227 poręczeń o wartości 40 600 000 PLN. Zakłada się, że w wyniku udzielonego wsparcia utworzonych zostanie około 500 nowych miejsc pracy.

Wskaźniki:

- liczba udzielonych poręczeń w 2012 roku,
- wartość udzielonych poręczeń,
- liczba miejsc pracy powstałych w wyniku wsparcia udzielonego przez Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w 2012 roku.

2.1.3 Wparcie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw na obszarach wiejskich

Cel: *Rozwój przedsiębiorczości oraz wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.*

Planowane działania:

Wspierane będą inwestycje związane z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw działających w zakresie: usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, usług dla ludności, sprzedaży hurtowej i detalicznej, rzemiosła, robót i usług budowlanych, usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem, usług transportowych i komunalnych, rachunkowości i doradztwa, usług informatycznych. Maksymalna wysokość pomocy jest uzależniona od liczby utworzonych miejsc pracy lub rodzaju prowadzonej działalności: w przypadku utworzenia 1 miejsca pracy oraz działalności związanej z przetwórstwem lub obrotem produktami rolnymi pomoc wynosi do 100 tys. zł, w przypadku utworzenia 2 -3 miejsc pracy pomoc wynosi do 200 tys. zł natomiast jeżeli utworzone zostaną co najmniej 3 miejsca pracy pomoc wynosi do 300 tys. zł.

Zadanie to będzie realizowane przez **Podkarpacki Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa** w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. Na realizację tego zadania w całym okresie jego wdrażania na poziomie kraju zaplanowane zostały środki w kwocie 691 160 000 EURO.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2012 roku przeprowadzona zostanie weryfikacja 1 337 wniosków o przyznanie pomocy złożonych w 2011 roku, zawieranie umów o dofinansowanie, rozliczanie zrealizowanych zgodnie z umowami inwestycji oraz wystawianie zleceń płatności.

Wskaźniki:

- liczba mikroprzedsiębiorstw objętych wsparciem w 2012 roku,
- liczba utworzonych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorstwach na obszarach wiejskich w 2012 roku.

2.1.4 Promowanie działalności nierolniczej

Cel: *Promowanie dywersyfikacji działalności rolniczej i tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów*

Planowane działania:

Stymulowanie działalności rolniczej w kierunku podejmowania lub rozwijania przez rolników, domowników i małżonków rolników działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem, co wpłynie na tworzenie pozarolniczych, alternatywnych źródeł dochodu, promocję zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich. Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowanych. Maksymalna wartość wsparcia udzielonego jednemu beneficjentowi w gospodarstwie rolnym nie może przekroczyć 100 000 PLN, a poziom finansowy wynosi maksymalnie 50% kosztów inwestycji. Zadanie to będzie realizowane przez **Podkarpacki Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa** w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. Na realizację tego zadania w całym okresie jego wdrażania na poziomie kraju zaplanowane zostały środki w kwocie 2 047 167 200 EURO.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2012 roku przeprowadzona zostanie weryfikacja 404 wniosków o przyznanie pomocy złożonych w 2011 roku, zawieranie umów o dofinansowanie, rozliczanie zrealizowanych zgodnie z umowami inwestycji oraz wystawianie zleceń płatności.

Wskaźniki:

- liczba rolników, którzy otrzymali wsparcie w 2012 roku,
- wartość udzielonego wsparcia w 2012 roku.

2.1.5 Ułatwianie startu młodym rolnikom

Cel: *Stymulowanie zmian strukturalnych poprzez ułatwianie przejmowania lub zakładania gospodarstw przez młode osoby o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych.*

Planowane działania:

Wsparcie kierowane będzie do młodych rolników, którzy zainteresowani są przejęciem lub założeniem własnego gospodarstwa rolnego. Pomoc w wysokości 75 000 PLN jednorazowej premii przeznaczona jest dla osób, które po raz pierwszy samodzielnie rozpoczynają prowadzenie gospodarstwa rolnego. Zadanie to będzie realizowane przez **Podkarpacki Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa** w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

Przewidywane efekty:

Planuje się rozliczenie 170 wniosków młodych rolników ze zobowiązań nałożonych decyzjami przyznania pomocy wydanymi w 2011 roku w zakresie rozpoczęcia samodzielnego prowadzenia gospodarstwa rolnego oraz dokonanie wystawienia zleceń płatności.

Wskaźniki:

- liczba młodych rolników, którzy otrzymali wsparcie w 2012 roku,
- wartość udzielonego wsparcia w 2012 roku.

2.1.6 Zwiększenie transferu wiedzy między sektorem nauki, a przedsiębiorstwami w regionie

Cel: *Powstanie i rozwój sieci współpracy i wymiany informacji między instytucjami naukowymi, a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii.*

Planowane działania:

Realizowane będą projekty ukierunkowane na wsparcie tworzenia i rozwoju sieci współpracy i wymiany informacji między instytucjami naukowymi, a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii pomiędzy przedsiębiorstwami a instytucjami badawczo - rozwojowymi, uczelniami i innymi podmiotami na poziomie regionalnym i lokalnym, poprzez m.in.: kampanie informacyjne i imprezy służące kojarzeniu partnerów i promocji transferu wiedzy i innowacji, rozwój systemu komunikowania się i wymiany informacji. Wypłacane będą również stypendia naukowe dla doktorantów kształcących się na kierunkach uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju województwa

Przewidywane efekty:

Zwiększenie poziomu innowacyjności przedsiębiorstw poprzez: osiągnięcie wskaźnika 150 stypendiów doktoranckich do końca 2012 roku, powstanie i rozwój sieci współpracy i wymiany informacji między instytucjami naukowymi a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii.

Zadanie to realizowane będzie w ramach projektów systemowych realizowanych przez **Departament Rozwoju Regionalnego Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego** w ramach Priorytetu VII Regionalne kadry gospodarki Działania 8.2 „Transfer wiedzy” – Podziałania 8.2.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 5 904 000 PLN.

Wskaźniki:

- liczba osób, które otrzymały stypendia doktoranckie,
- liczba projektów realizowanych w ramach współpracy i wymiany informacji pomiędzy instytucjami naukowymi, a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii.

2.1.7 Wsparcie kapitałowe przedsiębiorczości

Cel: Wsparcie dla rozwoju istniejących przedsiębiorstw poprzez zwiększenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania.

Planowane działania:

Działanie realizowane będzie poprzez projekty skierowane na bezpośrednie dotacje inwestycyjne. Schemat B realizowany będzie m.in. poprzez bezpośrednie dotacje inwestycyjne w zakresie podnoszenia konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Zadanie to realizowane będzie przez **Departament Wspierania Przedsiębiorczości Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego** w ramach I osi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013. Na realizację tego zadania w całym okresie jego wdrażania zaplanowane zostały środki w kwocie 226 147 235 EURO.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2012 roku podpisanych zostanie około 164 umów z przedsiębiorcami z kategorii MŚP w ramach Działania 1.1 Wsparcie kapitałowe przedsiębiorczości Schemat B – Bezpośrednie dotacje inwestycyjne, czego rezultatem będzie utworzenie nowych miejsc pracy.

Wskaźniki:

- liczba utworzonych miejsc pracy w wyniku wsparcia inwestycyjnego przedsiębiorstw,
- liczba realizowanych projektów wspierających rozwój inwestycji.

2.1.8 Wspieranie rozwoju firm zorientowanych na zaawansowane technologie

Cel: Tworzenie nowych miejsc pracy oraz transferu innowacji i nowoczesnych technologii dla przedsiębiorstw

Planowane działania:

Wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości zorientowanej na zaawansowane technologie służy Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny. W ramach realizowanego projektu uzbrojone zostały tereny inwestycyjne w Strefie S1 w Jasionce, w Strefie S2 w Rogoźnicy oraz Preinkubator Politechniki Rzeszowskiej w Strefie S3. W 2012 roku realizowane będą procedury przyjęcia do Specjalnej Stefy Ekonomicznej EUROPARK Mielec. Zadanie to realizowane będzie przez **Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A.** ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że na terenie uzbrojonych stref powstałe firmy zatrudnią w 2012 roku około 138 osób.

Wskaźniki:

- liczba inwestycji zlokalizowanych na terenie Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego,
- liczba utworzonych miejsc pracy.

Zadanie 2.2 Podnoszenie jakości usług świadczonych przez instytucje rynku pracy

2.2.1 Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy

Cel: Podnoszenie jakości świadczonych usług świadczonych przez pracowników instytucji rynku pracy.

Planowane działania:

Realizowane będą projekty służące wzmocnieniu i rozwojowi publicznych służb zatrudnienia w regionie poprzez szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr publicznych służb zatrudnienia działających na terenie regionu, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych zadań. Zadanie to realizowane będzie przez powiatowe urzędy pracy w ramach środków Funduszu Pracy oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Rzeszowie zaplanowano kwotę 290 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2012 roku z różnych form podnoszenia kwalifikacji skorzysta około 500 pracowników instytucji rynku pracy z terenu województwa podkarpackiego.

Wskaźnik :

- liczba pracowników publicznych służb zatrudnienia objętych szkoleniami w 2012 roku

2.2.2 Rozwój usług poradnictwa zawodowego w publicznych służbach zatrudnienia ukierunkowanych na potrzeby pracodawców

Cel: Rozwój i doskonalenie oferty usług poradnictwa zawodowego.

Planowane działania:

W ramach tego zadania realizowane będą projekty skierowane szczególnie do osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, gdzie poradnictwo zawodowe będzie jednym z istotnych elementów skierowanych do nich działań aktywizacyjnych. Zadanie to realizowane będzie przez Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie i powiatowe urzędy pracy poprzez projekty finansowane w ramach środków Funduszu Pracy oraz w ramach działania Priorytetu VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Przewidywane efekty:

Zakłada się poszerzenie oferty i zakresu świadczonych usług oraz planuje się, że z różnych form usług poradnictwa zawodowego skorzysta w 2012 roku około 25 000 osób.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych poradnictwem indywidualnym w 2012 roku,
- liczba osób objętych poradnictwem grupowym w 2012 roku,

- liczba osób, którym świadczone były usługi z zakresu informacji zawodowej w 2011 roku.

2.2.3 Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej

***Cel:** Podnoszenie jakości usług świadczonych przez pracowników instytucji pomocy społecznej.*

Planowane działania:

Realizowane będą szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy społecznej, działających na terenie regionu, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych zadań. Zadanie to realizowane będzie w ramach projektów systemowych w Działaniu 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji - Poddziałanie 7.1.3 „Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 4 500 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2012 roku wartość docelowa wskaźnika pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej (bezpośrednio zajmujących się aktywną integracją), którzy objęci zostali szkoleniami i innymi formami podnoszenia kwalifikacji wyniesie 1 182 osoby.

Wskaźnik :

- liczba pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej (bezpośrednio zajmujących się aktywną integracją), którzy podnieśli swoje kwalifikacje w 2012 roku.

2.2.4 Rozwój usług sieci EURES

***Cel:** Ułatwienie dostępu klientom do usług sieci EURES oraz usprawnienie prowadzonych procesów rekrutacyjnych.*

Planowane działania:

Zadanie to obejmować będzie współpracę z instytucjami i partnerami rynku pracy na terenie województwa podkarpackiego w celu poszerzenia zakresu dostępności osób zainteresowanych podejmowaniem pracy za granicą do usług sieci EURES. We współpracy z partnerami rynku pracy zorganizowane zostaną VI Europejskie Targi Pracy w Rzeszowie podczas których prowadzone będą rekrutacje, organizowane prezentacje o warunkach życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Zadanie to realizowane będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie, a finansowane ze środków Funduszu Pracy oraz środków z grantu EURES/2012 przyznanego na podstawie porozumienia Samorządu Województwa z Ministrem Pracy i Polityki Społecznej. Wnioskowana kwota grantu na lata 2011/2012 to 122 087 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2012 roku z usług sieci EURES skorzysta około 5 000 osób. Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie będzie uczestniczył w VI Europejskich Targach Pracy w Rzeszowie, które zostały zaplanowane na IV kwartał 2012 roku.

Wskaźniki:

- liczba osób, które skorzystały z usług sieci EURES w 2012 roku,
- liczba przeprowadzonych rekrutacji dla pracodawców z krajów UE/EOG w 2012 roku,
- liczba osób, które wzięły udział w VI Europejskich Targach Pracy w Rzeszowie.

2.2.5 Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Cel: *Koordynacja kierunków kształcenia i szkolenia bezrobotnych i osób poszukujących pracy z potrzebami rynku pracy.*

Planowane działania:

Kontynuowany będzie monitoring zawodów i specjalności oraz zgłoszonych do urzędów pracy ofert pracy. Przeprowadzona zostanie analiza struktury zawodowej bezrobotnych, która będzie pomocna w podejmowaniu działań na rzecz poprawy sytuacji osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zmiany tym zakresie mogą również wpływać na dokonywanie korekt profili i kierunków kształcenia w szkołach jak też kreowania popytu na pracę wśród pracodawców. Zadanie to realizowane będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Przewidywane efekty:

Dostosowanie usług świadczonych przez powiatowe urzędy pracy oraz partnerów rynku pracy do zmieniających się potrzeb pracodawców. Udostępnianie wyników badań instytucjom oświatowym oraz firmom szkoleniowym w celu dostosowywania kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych badań i analiz w 2012 roku,
- liczba opracowań, raportów powstałych w wyniku przeprowadzonych badań.

2.2.6 Podkarpackie Obserwatorium Rynku Pracy

Cel: *Analiza zmian zachodzących w gospodarce i na regionalnym rynku pracy.*

Planowane działania:

Funkcjonowanie Podkarpackiego Obserwatorium Rynku Pracy ma umożliwić stworzenie platformy wymiany informacji i zacieśnienie współpracy pomiędzy instytucjami rynku pracy, pracodawcami, a szeroko rozumianą edukacją. Dzięki realizacji badań w ramach projektu możliwe będzie poznanie potrzeb szkoleniowych zarówno pracodawców, jak również ich pracowników, co w przyszłości zaowocować ma lepszym dopasowaniem systemu kształcenia zawodowego i oferty szkoleniowej do potrzeb dynamicznie zmieniającego się rynku pracy. Pracodawcom pomoże to w planowaniu rozwoju kadrowego przedsiębiorstw, a absolwentom szkół, osobom bezrobotnym i pracownikom ułatwi wyznaczanie kierunków ich rozwoju zawodowego. Zadanie to realizowane będzie jako projekt własny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie w Działaniu 8.1 „Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie” Podziałanie 8.1.4 „Przewidywanie zmiany gospodarczej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Na realizację tego zadania przeznaczone zostały środki w kwocie 4 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Poprawa funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą, przygotowanie diagnozy zachodzących w regionie trendów rozwojowych, a także prognozy zmian gospodarczych w województwie podkarpackim.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych badań w 2012 roku,
- liczba raportów z badań.

2.2.7 Dосonalenie systemu informacji o możliwościach kształcenia ustawicznego

Cel: Rozwój informacji o możliwościach kształcenia ustawicznego w regionie.

Planowane działania:

Prowadzony przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie rejestr instytucji szkoleniowych ułatwia dostęp do informacji o ofercie edukacyjnej szczególnie osobom, które z uwagi na brak lub dezaktualizację kwalifikacji zawodowych mają trudności z wejściem i powrotem na rynek pracy. Rejestr jest bazą informacyjną o ofercie szkoleniowej instytucji kształcących osoby bezrobotne, poszukujące pracy oraz pragnące podnieść swoje kwalifikacje zawodowe.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że 2012 roku w rejestrze instytucji szkoleniowych prowadzonym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie zgromadzone i zaktualizowane zostaną dane o około 600 instytucjach szkoleniowych.

Wskaźniki:

- liczba instytucji szkoleniowych wpisanych do rejestru w 2012 roku,
- liczba instytucji szkoleniowych funkcjonujących w rejestrze instytucji szkoleniowych na koniec 2012 roku.

2.2.8 Rejestr Agencji Zatrudnienia

Cel: Ułatwienie osobom bezrobotnym i poszukującym pracy dostępu do zróżnicowanych form pomocy, oferowanej przez instytucje rynku pracy na poziomie lokalnym i regionalnym.

Zapewnienie skutecznej pomocy dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy powoduje konieczność szerszego włączenia partnerów społecznych do działań na rzecz promocji zatrudnienia i pomocy osobom bezrobotnym.. Rejestr podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia prowadzony jest przez Marszałka Województwa właściwego dla siedziby podmiotu.

Przewidywane efekty:

Zwiększenie dostępu osób bezrobotnych i poszukujących pracy do różnych form pomocy oferowanych przez agencje zatrudnienia Zakłada się, że 2012 roku w rejestrze agencji zatrudnienia zgromadzone i zaktualizowane zostaną dane o około 120 jednostkach z terenu województwa podkarpackiego.

Wskaźniki:

- liczba agencji zatrudnienia wpisanych do rejestru w 2012 roku
- liczba agencji zatrudnienia funkcjonujących w rejestrze na koniec 2012 roku

ROZDZIAŁ 4

ZARZĄDZANIE, PARTNERSTWO ORAZ SPOSÓB MONITOROWANIA ZADAŃ ZAWARTYCH W REGIONALNYM PLANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA NA 2012 ROK

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok został opracowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Zarządzeniem Nr 1/12 Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie z dnia 17 stycznia 2012 roku powołany został Zespół do spraw opracowania Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok.

Przed opracowywaniem tego dokumentu w dniu 23 stycznia 2012 roku Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie zwrócił się do instytucji z terenu województwa podkarpackiego z prośbą o przesłanie opisu planowanych działań wpływających na wzrost zatrudnienia, które będą przez nie realizowane w 2012 roku.

W dniu 16 kwietnia 2012 roku dokument ten został przesłany do Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy z województwa podkarpackiego w celu jego konsultacji.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok zawiera opis zadań, które będą realizowane w ramach poszczególnych priorytetów oraz źródła ich finansowania, jak również planowane kwoty przeznaczone na realizację poszczególnych zadań (lub gdy nie było to możliwe do ustalenia w całym okresie wdrażania poszczególnych zadań).

Monitorowanie realizacji działań określonych w priorytetach Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok prowadzone będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Będzie on zbierał sprawozdania od jednostek, które będą realizować i koordynować realizację zadań określonych tym dokumencie.

Sprawozdanie z realizacji zadań za 2012 rok zawierać będzie:

- oznaczenie priorytetu i działania w ramach którego realizowane było zadanie,
- charakterystykę i efekty zadań realizowanych w 2012 roku,
- kwotę wydatkowaną na jego realizację wraz z podaniem źródła finansowania,
- wnioski wynikające z realizacji działań.

Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie do końca marca 2013 roku przedłoży Zarządowi Województwa Podkarpackiego informację wraz z wnioskami z realizacji Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2012 rok.